

Podlaskie Wieści Oświatowe

Nr 10 (201)

ISSN 1509-3336

listopad 2017

W numerze:

Informacje

Poradnia - Uczeń - Szkoła	4
Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci - nowe zasady organizacji	5
Zadania przedszkola przy organizacji pomocy psychologiczno- pedagogicznej	8

Nauczanie i Wychowanie

OK w szkole	11
Europejski wymiar matematyki w IV LO w Białymstoku	12
O ceremoniale szkolnym	16

Wydarzenia

P jak polski	19
Ogólnopolski Dzień Przedszkolaka w Białymstoku	20
Jubileusz 45 - lecia Zespołu Pieśni i Tańca „Podlaskie Kukułki”	21
Jubileusz 50 - lecia Przedszkola Samorządowego Nr 27 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Białymstoku	24
Daj włos!	25

Innowacje

Zabawne powtórki matematyczne	26
Innowacja pedagogiczna pt. Tablice interaktywne	27

Miesięcznik Kuratorium Oświaty w Białymstoku Rynek Kościuszki 9, 15-950 Białystok
tel. (85) 748 48 48, fax (85) 748 48 49, e-mail: kuratorium@kuratorium.bialystok.pl, www.kuratorium.bialystok.pl

Skład kolegium redakcyjnego: Bożena Arłukiewicz, Maryla Boćkowska, Grażyna Czyżewska, Dariusz Daniluk, Jolanta Górską, Tadeusz Halicki, Maritta Kossakowska, Jolanta Broda, Anna Mózdyńska, Marek Onoszko, Lucja Orzechowska, Krzysztof Ostrowski, Maria Pawełko, Barbara Pietraszuk, Alicja Witkowska .

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania nadesłanych tekstów i zmiany tytułów, nie odpowiada za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń.

Skład i druk: Drukarnia ARES s.c. R. i A. Józefowicz, ul. Włociańska 58, 15-199 Białystok, tel. 856 754 305,
e-mail: andrzej@aresdruk.pl, www.aresdruk.pl

Nakład: 800 egz

**„Hymn do miłości Ojczyzny”
Ignacy Krasicki**

*Święta miłości kochanej Ojczyzny,
Czują cię tylko umysły poczciwe!
Dla ciebie zjadł smakują trucizny
Dla ciebie więzy, pęta niezelżywe.*

*Kształcisz kalectwo przez chwalebne blizny
Gnieździsz w umyśle rozkosze prawdziwe,
Byle cię można wspomóc, byle wspierać,
Nie żal żyć w nędzy, nie żal i umierać.*

**„Co to jest Polska?”
Czesław Janczarski**

*- Co to jest Polska? -
Spytał Jaś w przedszkolu.
Polska - to wieś
i las, i zboże w polu,
i szosa, którą pędzi
do miasta autobus,
i samolot, co leci
wysoko, nad tobą.
Polska- to miasto,
strumień i rzeka,
i komin fabryczny,
co dymi z daleka,
a nawet obłoki,
gdy nad nami mkną.
Polska to jest także twój rodzinny dom.
A przedszkole?
Tak - i przedszkole,
i róża w ogrodzie
i książka na stole.*

**„Polska”
Ryszard Przymus**

*Polska - to taka kraina,
która się w sercu zaczyna.
Potem jest w myślach blisko,
w pięknej ziemi nad Wisłą.
Jej ścieżkami chodzimy,
budujemy, bronimy.
Polska - Ojczyzna...
Kraina, która się w sercu zaczyna.*

**„Polska”
Antoni Słonimski**

*I cóż powiedzą tomy słowników,
Lekcje historii i geografii,
Gdy tylko o niej mówić potrafi
Krzak bzu kwitnący i śpiew słowików.*

*Choć jej granice znajdziesz na mapach,
Ale o treści, co je wypełnia,
Powie ci tylko księżyc pełnia
I mgła nad łąką, i liści zapach.*

*Pytasz się, synu, gdzie jest i jaka?
W niewymierzonej krainie leży.
Jest w każdym wiernym sercu Polaka,
Co o nią walczył, cierpiał i wierzył.*

*W szumie gołębi na starym rynku,
W książce poety i na budowie,
W codziennej pracy, w życzliwym słowie,
Znajdziesz ją w każdym dobrym uczynku.*

Poradnia- Uczeń- Szkoła

19 października 2017 r. odbyła się konferencja pn. Poradnia – Uczeń – Szkoła zorganizowana przez Wydział Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego w Kuratorium Oświaty w Białymstoku. Konferencja miała na celu upowszechnianie idei edukacji włączającej, prezentację zmian w prawie oświatowym w zakresie organizacji kształcenia specjalnego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W spotkaniu uczestniczyła Pani Bożena Dzitkowska, Wicekurator Oświaty, dyrektorzy publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych z terenu województwa podlaskiego oraz kierownictwo i wizytatorzy Wydziału Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego Kuratorium Oświaty w Białymstoku.

Konferencję otworzyła Pani Bożena Dzitkowska, informując zebranych, że spotkanie jest odpowiedzią na zgłaszane potrzeby przez dyrektorów poradni psychologiczno-pedagogicznych w związku z wprowadzaniem zmianami w systemie oświaty. Zmiany dotyczą pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Spotkanie miało na celu wspieranie poradni psychologiczno-pedagogicznych w kwestiach wynikających z kierunków realizacji przez kuratorów oświaty polityki oświatowej państwa, ustalanych przez Ministra. Pani Bożena Dzitkowska podkreśliła, że wspieranie ucznia ze specjalnymi potrzebami

edukacyjnymi jest priorytetem w polityce oświatowej. Z tego również względu w Kuratorium Oświaty w Białymstoku powstał Wydział Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego.

Dyrektor Wydziału Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego Pani Anna Topór podkreśliła, że konferencja jest pierwszą otwierającą cykl spotkań pracowników wydziału z dyrektorami poradni, szkół i placówek mających na celu wspieranie kadr systemu oświaty w zakresie realizacji ich zadań w obszarze poradnictwa i pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zaznaczyła, że polska szkoła musi być przygotowana na ciągłe zmiany, bowiem zmieniają się uczniowie i ich potrzeby. W szkole z roku na rok jest coraz więcej dzieci z orzeczeniami. Należy zatem być dobrze przygotowanym na pomoc takim uczniom. Ministerstwo Edukacji Narodowej wprowadziło zmiany prawne i organizacyjne w kształceniu dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Nowe przepisy obowiązują już od 1 września 2017 r.

Pani dyrektor dodała, że wprowadzone rozwiązania są korzystne dla uczniów. Dzięki nim uczniowie będą mieli większe szansę na powodzenie w edukacji. Ministerstwo Edukacji przygotowało elastyczne rozwiązania dotyczące indywidualizacji procesu kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dzięki nim każdy uczeń będzie miał zapewnione wszechstronne wsparcie w szkole.

Pani Jolanta Broda, starszy wizytator w Wydziale Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego, omówiła zadania poradni psychologiczno-pedagogicznych w świetle nowych uregulowań prawnych ze szczególnym uwzględnieniem ich funkcji wspomagających pracę szkół i placówek oświatowych.

Pani wizytator zwróciła uwagę, na to że wspomaganie jest procesem. Podkreśliła, że staramy się odchodzić od incydentalnych form pomocy, na rzecz długofalowych działań, które polegają na wspieraniu

szkoły w diagnozie potrzeb, planowaniu działań, wprowadzaniu zmiany, aż po wspólną ocenę efektów i opracowywanie wniosków do dalszej pracy. W procesie wspomagania powinno się uwzględniać efekty kształcenia, w szczególności wyniki ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej szkoły oraz wyniki egzaminów zewnętrznych, a także dostosowywać działania do kierunków polityki oświatowej państwa i wprowadzanych zmian w systemie oświaty.

Pani Jolanta Broda przedstawiła również sposób organizowania i prowadzenia wspierania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz podkreśliła, że w świetle obowiązujących przepisów prawnych wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek obejmuje:

- 1) pomoc w diagnozowaniu potrzeb przedszkola, szkoły lub placówki;
- 2) ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb przedszkola, szkoły lub placówki;
- 3) zaplanowanie form wspomagania i ich realizację;
- 4) wspólną ocenę efektów i opracowanie wniosków z realizacji zaplanowanych form wspomagania.

Pani Ewa Bartnik, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Mońkach, przedstawiła przykłady dobrej praktyki w zakresie współpracy ze szkołami oraz środowiskiem z terenu działania poradni.

Pani dyrektor poinformowała uczestników spotkania, że MEN pracuje nad nowym modelem diagnozowania. Ma on na celu szybkie wychwycenie potrzeb dziecka i określenie kierunku niezbędnego wsparcia. Przedstawiła przykład opracowanego przez pracowników poradni orzeczenia, gdzie w zaleceniach doprecyzowano formy wsparcia dziecka.

Dyrektorzy poradni psychologiczno-pedagogicznych poddali analizie zapisy zawarte w orzeczeniu oraz przedstawiali swoje propozycje. Stwierdzili jednocześnie, że wypracowanie

wspólnego stanowiska wymaga zorganizowania warsztatów. Uczestnicy spotkania wraz z kierownictwem Wydziału Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego ustalili, że takie warsztaty zostaną zorganizowane jeszcze w listopadzie 2017 r.

Pani dyrektor Anna Topór przypomniała, że rozporządzenie MEN w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach zawiera nowe uregulowania dotyczące zindywidualizowanej ścieżki kształcenia. Uczniowie, którym stan zdrowia umożliwia uczęszczanie do szkoły, ale powoduje trudności w funkcjonowaniu w danej placówce, będą mogli być objęci zindywidualizowaną ścieżką kształcenia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Ponadto będą mogły mieć zajęcia organizowane, co ważne – również indywidualnie.

Pani Danuta Sutkowska, starszy wizytator w Wydziale Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego przedstawiła zadania szkół w świetle nowych przepisów prawnych. Poinformowała zebranych, że edukacja uczniów z niepełnosprawnością od 1 września 2017 r. ma być organizowana wyłącznie na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego zgodnie ze wskazaniami zawartymi w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym (IPET). Wskazała, że

Ministerstwo doprecyzowało przepisy rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zobowiązując zespół nauczycieli i specjalistów opracowujących IPET, do zamieszczenia w nim informacji dotyczących:

- rodzaju i sposobu dostosowania warunków organizacji kształcenia specjalnego z wykorzystaniem technologii wspomagających to kształcenie,

- wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC) wskazanych jako zajęcia rewalidacyjne realizowane z uczniami niepełnosprawnymi z zaburzeniami mowy lub jej brakiem,

- możliwości organizacji wybranych zajęć edukacyjnych indywidualnie z uczniem lub w grupie liczącej do 5 uczniów.

Ponadto, zespół będzie miał obowiązek dokonywania wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia co najmniej dwa razy w roku szkolnym.

Kształcenie musi być organizowane we współpracy z rodzicami ucznia, dlatego dyrektor szkoły jest zobowiązany do:

- pisemnego zawiadomienia rodziców o terminie spotkania zespołu nauczycieli specjalistów opracowujących indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, aby umożliwić rodzi-

com uczestniczenie w tym spotkaniu,

- wydania (na wniosek rodziców) kopii wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia oraz indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

Pan Mirosław Macko, zastępca dyrektora Wydziału Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego, omówił kwestie związane z organizacją spotkań z dyrektorami szkół w ramach cyklu konferencji „Poradnia – Uczeń – Szkoła”, które będą prowadzone przez wizytatorów Wydziału Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego w poszczególnych rejonach wizytacyjnych. Cykl konferencji będzie zakończony w grudniu 2017 r.

Spotkanie podsumowała Pani Bożena Dzitkowska podkreślając, że edukacja włączająca, jest jednym z aspektów integracji społecznej i stanowi szansę rozwoju dla wszystkich uczniów, także tych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Poinformowała również uczestników, że uwzględniając potrzeby dyrektorów poradni psychologiczno-pedagogicznych, tego rodzaju spotkania będą organizowane cyklicznie.

Krystyna Witkowska
wizytator
Kuratorium Oświaty
w Białymstoku

Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci – - nowe zasady organizacji

Od 1 września 2017 r. obowiązują nowe przepisy dotyczące procedury organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, powoływania zespołów, zasad zatrudniania specjalistów w zespole wraz z określeniem czasu ich pracy.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci – wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (WWR) może być organizowane w podmiotach, o których mowa w art. 127 ust. 5 ustawy

z 14.12.2016 r. - Prawo oświatowe (czyli w publicznych i niepublicznych: przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych) jeżeli:

1. zatrudniają one kadrę posiadającą kwalifikacje do prowadzenia zajęć

w ramach wczesnego wspomagania, określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, oraz

2. dysponują pomieszczeniami do prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomagania indywidualnie i w grupie, zgodnie z § 6 ust. 4 i 5, wyposażonymi w sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne, odpowiednie do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci.

Dyrektorzy podmiotów, o których mowa w ww. art. 127 ust. 5 ustawy z 14.12.2016 r. - Prawo oświatowe, mogą organizować wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w porozumieniu z organami prowadzącymi (art. 127 ust. 6 ustawy Prawo oświatowe).

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka organizuje się w jednym podmiocie, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe, który ma możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju (art. 127 ust. 8 ustawy Prawo oświatowe).

Na wniosek podmiotu, o którym mowa w ww. art. 127 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe, organizującego wczesne wspomaganie rozwoju danego dziecka, na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju, organ lub osoba prowadząca ten podmiot może zawierać porozumienia z innymi organami lub osobami prowadzącymi takie podmioty w celu realizacji części wskazań zawartych w tej opinii.

Porozumienie określa w szczególności:

1) liczbę godzin zajęć w ramach wczesnego wspomagania rozwoju, którymi obejmowane jest dane dziecko w podmiotach zawierających porozumienie, z uwzględnieniem liczby godzin określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci;

2) podmiot zobowiązany do przekazywania danych o zajęciach w ramach wczesnego wspomaganie, organizowanych dla tego dziecka, zgodnie z przepisami o systemie informacji oświatowej;

3) sposób rozliczeń między tymi podmiotami zawierającymi porozumienie (art. 127 ust. 9 ustawy Prawo oświatowe).

Dodatkowo, na podstawie art. 127 ust. 7 ustawy Prawo oświatowe gmina może zorganizować bezpłatne dowożenie dziecka objętego wczesnym wspomaganie rozwoju i jego opiekuna z miejsca zamieszkania dziecka do szkoły lub placówki, w której to wspomaganie jest prowadzone, a w razie potrzeby także bezpłatną opiekę nad dzieckiem w czasie dowożenia.

Ponadto, zgodnie z regulacjami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci:

1. Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka jest powoływany przez dyrektora ww. podmiotu, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną - przez osobę kierującą inną formą wychowania przedszkolnego.

2. W skład zespołu wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonem rozwoju psychoruchowym:

- 1) pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka;
- 2) psycholog;
- 3) logopeda.

W skład zespołu, w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny, mogą wchodzić również inni niż wyżej wymienieni specjaliści.

Do zadań zespołu należy w szczególności:

1) ustalenie, na podstawie diagnozy poziomu funkcjonowania dziecka zawartej w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, kierunków i harmonogramu działań podejmowanych w zakresie wczesnego wspomaganie i wsparcia rodziny dziecka, uwzględniających rozwijanie aktywności i uczestnictwa dziecka w życiu społecznym oraz eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego funkcjonowanie;

2) nawiązanie współpracy z:

a) przedszkolem, inną formą wychowania przedszkolnego, oddziałem przedszkolnym w szkole podstawowej, do którego uczęszcza dziecko lub innymi podmiotami, w których dziecko jest objęte oddziaływaniami terapeutycznymi w celu zapewnienia spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka,

b) podmiotem leczniczym w celu zdiagnozowania potrzeb dziecka wynikających z jego niepełnosprawności, zapewnienia mu wsparcia medyczo-rehabilitacyjnego i zalecanych wyrobów medycznych oraz porad i konsultacji dotyczących wspomaganie rozwoju dziecka,

c) ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku i jego rodzinie pomocy, stosownie do ich potrzeb;

3) opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego programu wczesnego wspomaganie, zwanego dalej „programem”, z uwzględnieniem działań wspomagających rodzinę dziecka w zakresie realizacji programu oraz koordynowania działań osób prowadzących zajęcia z dzieckiem;

4) ocenianie postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka, w tym identyfikowanie oraz eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym;

5) analizowanie skuteczności pomocy

udzielanej dziecku i jego rodzinie, wprowadzanie zmian w programie, stosownie do potrzeb dziecka i jego rodziny oraz planowanie dalszych działań w zakresie wczesnego wspomaganiania.

Pracę zespołu koordynuje dyrektor, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną - osobą kierującą inną formą wychowania przedszkolnego, albo nauczyciel upoważniony odpowiednio przez dyrektora lub osobę kierującą inną formą wychowania przedszkolnego.

Zespół szczegółowo dokumentuje działania prowadzone w ramach programu, w tym prowadzi arkusz obserwacji dziecka, który zawiera:

- 1) imię i nazwisko dziecka;
- 2) numer opinii o potrzebie wczesnego wspomaganiania rozwoju dziecka oraz datę wydania tej opinii;
- 3) ocenę sprawności dziecka w zakresie: motoryki dużej, motoryki małej, percepcji, komunikacji, rozwoju emocjonalnego i zachowania;
- 4) ocenę postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka, w tym identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym;
- 5) informacje dotyczące poszczególnych zajęć realizowanych w ramach wczesnego wspomaganiania.

Indywidualny program wczesnego wspomaganiania określa w szczególności:

- 1) sposób realizacji celów rozwojowych ukierunkowanych na poprawę funkcjonowania dziecka, wzmacnianie jego uczestnictwa w życiu społecznym i przygotowanie do nauki w szkole, eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie dziecka, w tym jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecz-

nym;

- 2) wsparcie rodziny dziecka w zakresie realizacji programu;
- 3) w zależności od potrzeb - zakres współpracy z ww. instytucjami;
- 4) sposób oceny postępów dziecka.

Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganiania organizuje się w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu. Miesięczny wymiar godzin zajęć w ramach wczesnego wspomaganiania ustala dyrektor szkoły/placówki, o których mowa w art. 127 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną - osobą kierującą inną formą wychowania przedszkolnego, w zależności od potrzeb i możliwości psychofizycznych dziecka określonych przez zespół. W przypadkach uzasadnionych potrzebami dziecka i jego rodziny, za zgodą organu prowadzącego, miesięczny wymiar godzin zajęć w ramach wczesnego wspomaganiania może być wyższy niż 8 godzin w miesiącu.

Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganiania są prowadzone indywidualnie z dzieckiem i jego rodziną. Natomiast w celu rozwijania kompetencji społecznych i komunikacyjnych przygotowujących dziecko do funkcjonowania w życiu społecznym zajęcia w ramach wczesnego wspomaganiania mogą być prowadzone w grupie, z udziałem rodzin dzieci lub innych dzieci objętych wczesnym wspomaganianiem. Liczba dzieci w grupie nie może przekraczać 3.

Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganiania, w szczególności z dziećmi, które nie ukończyły 3 roku życia, mogą być prowadzone także w domu rodzinnym. Miejsce prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomaganiania ustala dyrektor placówki, o której mowa w art. 127 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą

jednostką samorządu terytorialnego lub osobą fizyczną - osobą kierującą inną formą wychowania przedszkolnego, w uzgodnieniu z rodzicami dziecka. Zespół współpracuje z rodziną dziecka w szczególności przez:

- 1) udzielanie pomocy w zakresie kształtowania postaw i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem: wzmacnianie więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dzieckiem, rozpoznawanie zachowań dziecka i utrwalanie właściwych reakcji na te zachowania;
- 2) udzielanie instruktażu i porad oraz prowadzenie konsultacji w zakresie pracy z dzieckiem;
- 3) identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie dziecka, w tym jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym, oraz pomoc w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka oraz w pozyskaniu i wykorzystaniu w pracy z dzieckiem odpowiednich środków dydaktycznych i niezbędnego sprzętu.

Podmioty, o których mowa w art. 127 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe, w których przed dniem wejścia w życie rozporządzenia został utworzony zespół wczesnego wspomaganiania rozwoju, obowiązane są dostosować swoją działalność do warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizowania wczesnego wspomaganiania rozwoju dzieci w terminie do 30.11.2017 r.

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz.U. 2017.59 i 949)
2. Rozporządzenie MEN w sprawie organizowania wczesnego wspomaganiania rozwoju dzieci (Dz.U. 2017.1635)

Wydział Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego Kuratorium Oświaty w Białymstoku

Zadania przedszkola przy organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci w przedszkolu organizuje dyrektor, a udzielają jej nauczyciele oraz specjaliści (psycholodzy, pedagodzy, logopedzi i terapeuci pedagogiczni).

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana we współpracy z:

- 1) rodzicami dzieci;
- 2) poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi;
- 3) placówkami doskonalenia nauczycieli;
- 4) innymi przedszkolami, szkołami i placówkami;
- 5) organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Warunki współpracy z ww. podmiotami uzgadnia dyrektor przedszkola.

Do zadań dyrektora należy również organizacja wsparcia nauczycielom i specjalistom pracującym z dziećmi przy realizacji zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, polegająca na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Na wniosek dyrektora wsparcie merytoryczne dla nauczycieli i specjalistów zapewniają poradnie oraz placówki doskonalenia nauczycieli.

Do zadań nauczycieli i specjalistów w przedszkolu należy w szczególności:

- 1) rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci;
- 2) określanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień dzieci;
- 3) rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu dzieci, w tym barier i ograniczeń utrudniających ich funkcjonowanie i uczestnictwo w życiu przedszkola;
- 4) podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału dzieci w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania;
- 5) współpraca z poradnią w procesie diagnostycznym i postdiagnostycznym, w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania dzieci, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających ich funkcjonowanie i uczestnictwo w życiu przedszkola oraz efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania dziecka oraz planowania dalszych działań.

Nauczyciele oraz specjaliści w przedszkolu prowadzą w szczególności obserwację pedagogiczną mającą na celu wczesne rozpoznanie u dziecka dysharmonii rozwojowych i podjęcie wczesnej interwencji, a w przypadku dzieci realizujących obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne – obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna).

O potrzebie objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną informuje się rodziców.

W przypadku stwierdzenia, że dziecko ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, nauczyciel lub spec-

jalista niezwłocznie udzielają dziecku tej pomocy w trakcie bieżącej pracy i informują o tym dyrektora przedszkola.

Dyrektor przedszkola informuje innych nauczycieli lub specjalistów o potrzebie objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w trakcie ich bieżącej pracy, jeżeli stwierdzi taką potrzebę, oraz we współpracy z nauczycielami lub specjalistami planuje i koordynuje tę pomoc w ramach zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów oraz bieżącej pracy z dzieckiem.

Dyrektor może wskazać inną osobę, której zadaniem będzie planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom w przedszkolu.

W przypadku stwierdzenia przez dyrektora, że konieczne jest objęcie dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formach określonych w rozporządzeniu ws. pomocy psychologiczno-pedagogicznej, dyrektor ustala te formy, okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym będą realizowane.

O powyższych ustaleniach niezwłocznie informuje pisemnie, w sposób przyjęty w danym przedszkolu, rodziców dziecka.

Formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu to:

- 1) zajęcia rozwijające uzdolnienia;
- 2) zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym;
- 3) zindywidualizowana ścieżka realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego;
- 4) porady i konsultacje.

Specjaliści udzielający dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej wspierają nauczycieli obowiązkowych zajęć edukacyjnych w dostosowaniu sposobów i metod pracy do

możliwości psychofizycznych dziecka.

Nauczyciele i specjaliści udzielający pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku oceniają jej efektywność i formułują wnioski. Dyrektor jest zobowiązany do uwzględnienia wniosków, planując dalsze działania mające na celu poprawę funkcjonowania dziecka.

Jeżeli mimo udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej nie następuje poprawa funkcjonowania dziecka w przedszkolu, dyrektor za zgodą rodziców występuje do publicznej poradni z wnioskiem o przeprowadzenie diagnozy i wskazanie sposobu rozwiązania problemu.

Powyższe zasady stosuje się odpowiednio do dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub opinii poradni, z tym że przy planowaniu udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uwzględnienia się także zalecenia zawarte w orzeczeniu lub opinii.

W przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, w tym ustalenie dla dziecka form udzielania tej pomocy, także okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane, jest zadaniem zespołu (ds. opracowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego – IPET-u).

Nauczyciele i specjaliści udzielający dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzą dokumentację zgodnie z przepisami.

Zadania szkoły przy organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

1) Pomoc psychologiczno-pedagogiczną uczniom w szkole organizuje dyrektor, a udzielają jej nauczyciele oraz specjaliści (psycholodzy, pedagodzy, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni);

2) Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana we współpracy z:

- rodzicami uczniów;
- poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, zwanymi dalej „poradniami”;
- placówkami doskonalenia nauczycieli;
- innymi przedszkolami, szkołami i placówkami;
- organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Warunki współpracy z ww. podmiotami uzgadnia dyrektor szkoły.

Do zadań dyrektora należy również organizacja wsparcia nauczycielom i specjalistom pracującym z uczniami przy realizacji zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, polegająca na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Na wniosek dyrektora wsparcie merytoryczne dla nauczycieli i specjalistów zapewniają poradnie oraz placówki doskonalenia nauczycieli.

Do zadań nauczycieli i specjalistów w szkole należy w szczególności:

- 1) rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów;

- 2) określanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów;

- 3) rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki;
- 4) podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania;

- 5) współpraca z poradnią w procesie diagnostycznym i postdiagnostycznym,

w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania uczniów, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu szkoły oraz efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania ucznia oraz planowania dalszych działań.

Nauczyciele oraz specjaliści w szkole prowadzą w szczególności:

1. obserwację pedagogiczną w trakcie bieżącej pracy z uczniami mającą na celu rozpoznanie u uczniów: trudności w uczeniu się, w tym w przypadku uczniów klas I-III szkoły podstawowej deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się, a także potencjału ucznia i jego zainteresowań, szczególnych uzdolnień,

2. wspomaganie uczniów w wyborze kierunków kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami.

W przypadku stwierdzenia, że uczeń ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, nauczyciel lub specjalista niezwłocznie udzielają uczniowi tej pomocy w trakcie bieżącej pracy i informują o tym wychowawcę klasy.

O potrzebie objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną informuje się rodziców.

Wychowawca klasy informuje innych nauczycieli lub specjalistów o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w trakcie ich bieżącej pracy, jeżeli stwierdzi taką potrzebę oraz we współpracy z nauczycielami lub specjalistami planuje i koordynuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną w ramach zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów oraz w bieżącej pracy z uczniem. Dyrektor może wskazać inną osobę, której zadaniem będzie planowanie i koordynowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom w szkole.

Informacje

W przypadku stwierdzenia przez wychowawcę klasy, że konieczne jest objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formach określonych w rozporządzeniu ws. pomocy psychologiczno-pedagogicznej, dyrektor szkoły ustala te formy, okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym będą realizowane.

O powyższych ustaleniach niezwłocznie informuje pisemnie, w sposób przyjęty w danej szkole, rodziców ucznia.

Formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole to:

- 1) klasy terapeutyczne;
- 2) zajęcia rozwijające uzdolnienia;
- 3) zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się;
- 4) zajęcia dydaktyczno-wyrównawczych;
- 5) zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym;
- 6) zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu – w przypadku uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych;
- 7) zindywidualizowana ścieżka kształcenia;
- 8) porady i konsultacje;
- 9) warsztaty.

Specjaliści udzielający uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej wspierają nauczycieli obowiązkowych zajęć edukacyjnych w dostosowaniu sposobów i metod pracy do

możliwości psychofizycznych ucznia.

Nauczyciele i specjaliści udzielający pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi oceniają jej efektywność i formułują wnioski dotyczące dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia. Wychowawca klasy jest zobowiązany do uwzględnienia tych wniosków, planując dalsze działania mające na celu poprawę funkcjonowania ucznia.

Jeżeli mimo udzielanej uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej nie nastąpiła poprawa jego funkcjonowania w szkole, dyrektor, za zgodą rodziców ucznia, występuje do publicznej poradni z wnioskiem o przeprowadzenie diagnozy i wskazanie sposobu rozwiązania problemu ucznia.

Powyższe zasady stosuje się odpowiednio do uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania lub opinię poradni, z tym że przy planowaniu udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej uwzględnienia się także zalecenia zawarte w orzeczeniu lub opinii.

W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole, w tym ustalenie dla ucznia form udzielania tej pomocy, a także okres jej udzielania

oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane, jest zadaniem zespołu ds. opracowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego – IPET-u).

Nauczyciele i specjaliści udzielający uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzą dokumentację zgodnie z przepisami.

Podstawy prawne:

Rozporządzenie MEN w sprawie organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U.2017 poz.1591)

Rozporządzenie MEN w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2017 poz.1578)

Rozporządzenie MEN w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji Dz.U. 2017 poz.1646)

**Wydział Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych i Kształcenia Specjalnego
Kuratorium Oświaty
w Białymstoku**

Szanowni Czytelnicy Podlaskich Wieści Oświatowych

Jednym z kierunków polityki oświatowej państwa na bieżący rok szkolny jest podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej. Grudniowy numer naszego pisma chcielibyśmy poświęcić temu właśnie zagadnieniu. W związku z tym, zachęcamy Szanownych Czytelników do nadsyłania artykułów dotyczących rozwiązań przyjętych w Państwach szkołach i placówkach. Liczymy na chęć podzielenia się z innymi pomysłami oraz wnioskami z realizowanych przedsięwzięć z zakresu podniesienia jakości nauczanych przedmiotów ścisłych. Materiały w wersji elektronicznej należy nadsyłać na adres: kuratorium@kuratorium.bialystok.pl.

Zespół redakcyjny Podlaskich Wieści Oświatowych

OK w szkole

OK, czyli ocenianie kształtujące w Gimnazjum im. Jana Pawła II w Czarnej Białostockiej wprowadzane i stosowane jest już od kilku lat. Nauczyciele przechodzili kolejne etapy wtajemniczenia w nowe metody nauczania i wdrażali je wraz z uczniami na zajęciach. Gimnazjum uczestniczy bowiem w programie Szkoły Uczącej Się (SUS) prowadzonym przez Centrum Edukacji Obywatelskiej i Polsko – Amerykańską Fundację Wolności, zdobywając kolejny poziom CRS2 (Całościowy Rozwój Szkoły) – poziom zaawansowany RUN V (Rozwijanie Ucznia się i Nauczania). W tym roku mamy nadzieję otrzymać tytuł Szkoły Uczącej.

Ocenianie kształtujące opiera się na pięciu strategiach, które wdrażają uczniów do tego, aby stali się autorami procesu własnego uczenia się. Główną funkcją OK jest informacja zwrotna, która ma pomóc uczniowi uczyć się, zaś nauczycielowi służy do ewaluacji procesu nauczania. Młodzież wdrażamy do analizy celów lekcji, kryteriów sukcesu, zachęcamy do dyskusji, zadawania pytań, stawiania hipotez, do korzystania wzajemnie ze swojej wiedzy i umiejętności.

SUS opiera się w głównej mierze na współpracy nauczycieli. W związku z tym zorganizowaliśmy dwie grupy „pomocnych przyjaciół” (zespoły nauczycielskie), w których nauczyciele wzajemnie się wspierają, wymieniają doświadczeniami dotyczącymi OK, prowadzą obserwacje koleżeńskie lekcji. Włączamy w nasze działania rodziców m.in. poprzez wyjaśnianie im celów OK, pracy z kryteriami oceniania, analizy informacji zwrotnej. W maju tego roku

zorganizowaliśmy spacer edukacyjny, który polegał na obserwacji przez zespoły nauczycielskie kilku jednocześnie prowadzonych lekcji. Następnie na spotkaniu zostały wypracowane wzorce nauczania i uczenia się oraz ustalono, jakie kroki podejmą nauczyciele w związku z analizą wyników spaceru edukacyjnego. Mamy również swojego opiekuna merytorycznego, który nas wspiera w osiągnięciu zamierzonych rezultatów. Na zakończenie programu CRS2 zorganizowany będzie na terenie gimnazjum panel edukacyjny. Uczestniczyć w nim będą zaproszeni nauczyciele ze szkoły „okejowskiej”. Podczas panelu przeprowadzimy ponownie spacer edukacyjny oraz spotkanie robocze, na którym omówimy zaobserwowane działania.

Wysiłki podejmowane przez dyrekcję, kadre pedagogiczną, rodziców i uczniów w ramach stosowania OK pozwalają na podniesienie jakości nauczania i uczenia się. Dają możliwość rozwoju i pogłębienia procesów edukacyjnych, a ostatecznie pozwalają na kształtowanie ucznia potrafiącego uczyć się i rozwijać własne myślenie.

Urszula Taudul

Europejski wymiar matematyki w IV LO w Białymstoku

O czym powinniśmy rozmawiać na lekcjach matematyki? Powinniśmy wyjaśniać tok myślenia, przedstawiać pomysły na rozwiązanie problemu, wyrażać myśli i opinie dotyczące danego zadania, dzielić się wiedzą, pomysłami, negocjować sposoby rozwiązania. Zatem uczenie się matematycznego słownictwa i mówienie o pomysłach na rozwiązanie zadań ma zasadnicze znaczenie dla rozwoju zrozumienia w matematyce. Doskonaleniu umiejętności dydaktycznych w tym zakresie służy unijny projekt REAL MATHS TALK, w którego realizacji uczestniczy IV Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida w Białymstoku.

Jest on skierowany do nauczycieli matematyki i finansowany ze środków programu Erasmus+. Zaplanowano go na dwa lata. Uczestniczą w nim nauczyciele matematyki oraz koordynatorzy z Holandii (Rotterdam), Anglii (Bradford), Włoch (Tarquinia), Litwy (Radziwiliszki), Turcji i Polski (Białystok - IV LO). Celem projektu jest opracowanie strategii zachęcających uczniów do mówienia na lekcjach o problemach matematycznych, do wyjaśnienia ich toku myślenia przy użyciu specyficznego dla danego zagadnienia słownictwa, a w dłuższym okresie do zwiększenia zrozumienia pojęć matematycznych i osiągnięcia lepszych wyników z tego przedmiotu. Poprawa jakości i różnorodności języka, którym uczniowie się posługują podczas lekcji

wpływa na ich umiejętności uzasadniania, argumentowania oraz prowadzenia dowodów matematycznych. Ponadto, mówienie o matematyce rozwija intuicję matematyczną, zdolność do budowania strategii rozwiązywania zadań. Dzięki rozwijaniu umiejętności komunikowania się między sobą a także z nauczycielem, uczniowie rozwijają umiejętność przedstawiania swego toku myślenia w rozwiązywaniu zadań i problemów matematycznych na piśmie (co jest potrzebne w czasie egzaminów i sprawdzianów). Projekt promuje współpracę między uczniami na lekcjach, pozwala wypracować dobre relacje uczniów i nauczyciela, a także kładzie nacisk na współpracę między nauczycielami matematyki z różnych państw.

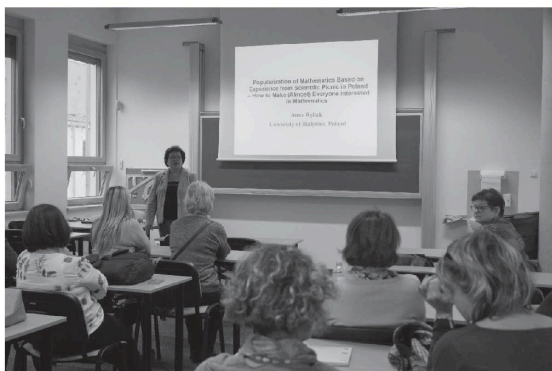
Podczas wizyt w szkołach partnerskich mamy okazję poznać, między innymi, system kształcenia w poszczególnych państwach, ofertę edukacyjną szkół, metody pracy, bazę placówek i ich wyposażenie.

Do tej pory spotkania odbyły się: w Holandii, dwukrotnie w Anglii, na Litwie, we Włoszech i oczywiście w Polsce. Następne spotkania odbędą się: we Włoszech, w Holandii, na Litwie. Podsumowanie projektu odbędzie się w Polsce w czerwcu lub wrześniu 2018 r.

W pierwszej fazie projektu w każdej szkole partnerskiej przeprowadzono ankiety i wywiady wśród uczniów na temat zagadnień z matematyki, które sprawiają najwięcej problemów.

Po analizie ankiet nauczyciele zdecydowali się zająć algebrą, ze szczególnym uwzględnieniem wzorów skróconego mnożenia, działań na wyrażeniach wymiernych i wartości bezwzględnej. Nagrano fragmenty lekcji matematyki przedstawiające sposób tłumaczenia powyższych zagadnień, a następnie analizowano ten materiał podczas kolejnych spotkań. W międzyczasie nauczyciele przetłumaczyli na język angielski podstawy programowe z matematyki obowiązujące w krajach partnerskich oraz przykładowe egzaminy końcowe. Nauczycielki IV LO w Białymstoku opracowały dodatkowo angielsko - polski słownik podstawowych zwrotów i terminów matematycznych, które udostępniły uczniom i innym nauczycielom matematyki. Każdy kraj przygotował zadania do testu dotyczącego wzorów skróconego mnożenia, który został przeprowadzony we wszystkich szkołach partnerskich, a opracowane wyniki przedstawiono i przeanalizowano na jednym ze spotkań. Nauczyciele przedstawili metody nauczania tych umiejętności z testu, które w ich kraju wypadły najlepiej. W efekcie tego powstał zbiór (z rozwiązaniami i odpowiedziami) zawierający różne typy zadań z zastosowaniem wzorów skróconego mnożenia.

Podczas wizyt w krajach partnerskich prowadzone są lekcje zarówno przez gości, jak i gospodarzy. Są one okazją dla nas wszystkich, by obserwować różnorodne metody

i formy nauczania matematyki, „podglądać” warsztat pracy nauczycieli z innych krajów, dzielić się pomysłami na aktywizację uczniów. Wszystkie metody i formy pracy prezentowane na lekcjach są udostępniane nauczycielom z pozostałych krajów (na specjalnej platformie) do wykorzystania w pracy. Nauczyciele dzielą się nie tylko pomysłami, ale także przekazują sobie gotowe narzędzia matematyczne do realizacji konkretnego zagadnienia (np. do nauczania zamiany sum algebraicznych na iloczyn lub stosowania wzorów skróconego mnożenia, rozwiązywania równań i nierówności kwadratowych, rozwiązywania trójkątów prostokątnych z zastosowaniem funkcji trygonometrycznych i inne). Polskim uczniom szczególnie podobały się specjalne tabliczki do udzielania odpowiedzi zaprezentowane przez nauczycielki z Anglii. Mieli okazję przekonać się o tym w październiku, kiedy to IV LO gościło 15 nauczycieli z krajów partnerskich. W trakcie pobytu w Polsce goście prowadzili lekcje matematyki z uczniami naszej szkoły. Uczniowie mogli więc porównać metody stosowane w innych krajach, rozwinąć swoje umiejętności językowe (lekcje prowadzone były w języku angielskim) i matematyczne. Każdy kraj zaprezentował swój sposób aktywnego nauczania matematyki na konferencji dla nauczycieli matematyki z Białegostoku, którą nasza szkoła zorganizowała w Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku. Dzięki

współpracy z Politechniką Białostocką oraz Uniwersytetem w Białymstoku nasi goście mogli uczestniczyć w warsztatach matematycznych zorganizowanych przez wydział matematyki tych uczelni i poznać sposób kształcenia przyszłych matematyków w Polsce. Oprócz zajęć w szkole i na uczelniach, goście zwiedzali Białystok i Supraśl. Miejsca te wywarły na nich ogromne wrażenie. Wszyscy przyjechali do Polski po raz pierwszy i ich wrażenia, są bardzo pozytywne.

Jakie są korzyści z udziału w projekcie „Real Maths Talk”? Projekt ten jest oceniany bardzo pozytywnie. Poznałyśmy nowe metody aktywizujące, które już z powodzeniem stosujemy na własnych lekcjach. Mimo dużego doświadczenia w pracy nau-

czyielskiej (około 30 lat), wdramy nowe pomysły i metody pracy podpatrzone u kolegów i koleżanek z innych krajów, szczególnie praktyczne podejście do matematyki prezentowane przez Holendrów. Jednocześnie dzielimy się wiedzą i doświadczeniem w nauczaniu matematyki na wyższym poziomie. W Polsce pokazywaliśmy metodę zamiany wielomianów na czynniki z zastosowaniem schematu Hornera, która nie jest stosowana w innych krajach. Ponadto pokazałyśmy graficzną metodę rozwiązywania równań z parametrem oraz zadania na dowodzenie z teorii liczb. Dla niektórych nauczycieli, jak skomentowała to w wywiadzie dla „Obiektywu” nauczycielka z Holandii, jest to poziom realizowany w ich kraju dopiero na studiach. Ciężką pracą na wyjazdach i pomiędzy nimi rekompensuje nam poznanie ciekawych ludzi, kultury, tradycji i regionalnej kuchni krajów partnerskich. Mimo tego, iż językiem komunikacji jest angielski, co sprawia pewne trudności, język matematyczny jako zrozumiały dla wszystkich uczestników świetnie uzupełniał komunikację i pozwalał na efektywną realizację naszych planów.

**Małgorzata Bajguz,
Marzenna Popławska
IV Liceum Ogólnokształcące
w Białymstoku**

Nasze szkoły i przedszkola „W barwach biało-czerwonych”

Zespół Szkół w Jaświłach

Spółeczna Szkoła Podstawowa nr 2 w Białymstoku

Szkoła Podstawowa Nr 49 z Oddziałami Integracyjnymi
im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego – Prymasa Tysiąclecia w Białymstoku

Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Niewodnicy Kościelnej

Przedszkole nr 1 w Łapach

Liceum Ogólnokształcące im. Komisji Edukacji Narodowej w Siemiatyczach

Zespół Szkół nr 4 w Białymstoku

O ceremoniale szkolnym

Ceremoniał szkolny to wynikający z tradycji szkoły opis sposobów przeprowadzania najważniejszych uroczystości szkolnych, w tym odbywających się z udziałem sztandaru szkoły. To także zbiór zasad zachowania się w trakcie tych uroczystości. Ceremoniał jest zwykle związany z symbolami szkoły: sztandarem szkoły, hymnem szkoły, godłem szkoły i strojem szkolnym. Rangę sztandaru szkoły wśród tych symboli podnosi jego poświęcenie. Dzięki temu ma on wymiar zarówno świecki, jak i religijny. Dlatego powinno się otaczać sztandar czcią i oddawać należne mu honory. Niezwykle honor, szacunek i wyróżnienie spotyka też osoby, które wchodzi w skład pocztu sztandarowego.

Od wieków chorągwie i sztandary były symbolami pokazującymi najważniejsze wartości, znakami wspólnoty, które pozwalały się z nią i z wypisanymi na nich wartościami identyfikować. Sztandar szkoły zwykle składa się z prostokątnego płatu tkaniny obszytego frędzlą. Prawa strona może być w barwach narodowych, może na niej być umieszczone godło państwowe. Na lewej stronie płata sztandaru zazwyczaj znajdują się barwy szkoły, na tle których znajduje się napis z nazwą szkoły. Może tu również znaleźć się np. godło szkoły, wizerunek jej patrona, dewiza.

Sztandar szkoły jest czymś wyjątkowym i szczególnym. Szkoła występuje z nim podczas najważniejszych wydarzeń szkolnych. Zgodnie z ceremoniałem szkolnym odbywają się uroczystości szkolne z okazji:

- a) rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego,
  - b) wręczenia szkole sztandaru,
  - c) nadania szkole imienia i odświeżenia tablicy poświęconej patronowi szkoły,
  - d) świąt narodowych: Narodowego Święta Niepodległości (11 listopada), Święta Narodowego Trzeciego Maja (taka jest poprawna nazwa święta),
  - e) rocznic ważnych wydarzeń historycznych w państwie i regionie, jubileuszu istnienia szkoły, uroczystości patriotyczno-religijnych,
  - f) innych ważnych powodów, np. wręczenia uczniom stypendiów lub cyklicznych nagród przyznawanych przez szkołę, świąt związanych z patronem szkoły, pożegnania uczniów kończących szkołę, świąta szkoły.
- Sztandar może też uczestniczyć w najważniejszych uroczystościach pozaszkolnych, w których szkoła bierze udział.

Zachowanie się pocztu sztandarowego szkoły

Sztandarem szkoły powinien opiekować się poczet sztandarowy (3 osoby). Jego członków (w tym chorążego – sztandarowego) warto wybrać z należytą starannością – najczęściej w skład pocztu wchodzi uczniowie osiągający wysokie wyniki w nauce oraz wyróżniający się odpowiednią postawą etyczną i kulturą osobistą. Bycie członkiem pocztu, który z dumą reprezentuje szkołę podczas oficjalnych uroczystości, powinno być w niej postrzegane jako wyróżnienie i zaszczyt.

Poza zasadniczym składem pocztu warto wybrać skład rezerwowy. W trakcie uroczystości z wykorzystaniem sztandaru członkowie pocztu powinni być odświętnie ubrani: chłopcy (jeśli odrębnego stroju nie przewidują regulacje szkolne) w ciemny garnitur, białą koszulę i krawat; dziewczęta w białe bluzki i ciemne

spódnice (ciemny kostium). Ich wyróżnikami powinny być insygnia pocztu sztandarowego, którymi zwykle są biało-czerwone szarfy przewieszane przez prawe ramię, zwrócone kolorem białym w stronę kołnierza, spięte na lewym biodrze, a także białe rękawiczki.

Zarówno sztandar, jak i insygnia powinny być w szkole zabezpieczone i mieć wyznaczone stałe miejsca przechowywania. Sprawami organizacyjnymi związanymi z poczem sztandarowym powinien zajmować się jego opiekun wyznaczony przez dyrektora spośród nauczycieli szkoły.

Ceremoniał szkolny określa także zasady posługiwania się sztandarem.

W postawie zasadniczej chorąży (sztandarowy) trzyma sztandar postawiony przy prawej nodze, blisko tułowia, na linii czubka buta. Drzewce przytrzymuje prawą ręką, natomiast łokieć prawej ręki lekko przyciska do ciała. Lewa ręka przylega do lewego uda, przy czym środkowy jej palec znajduje się na szwie spodni lub spódnicy. Każdy asystent chorążego w postawie zasadniczej stoi nieruchomo i ma pięty złączone, stopy lekko rozwarne, nogi w kolanach wyprostowane, tułów wyprostowany, brzuch lekko wciągnięty, ramiona cofnięte – na jednakowej wysokości i równoległe do linii frontu, ręce opuszczone i wyprostowane w łokciach, palce rąk zwarte i wyprostowane, palec środkowy ułożony wzdłuż szwu spodni (spódnicy), głowę lekko podniesioną, wzrok skierowany na wprost, usta zamknięte. Postawę zasadniczą przyjmuje się m.in. na komendę „BACZNOŚĆ!”.

Poczet sztandarowy wykonuje sztandarem następujące chwytły:

– „na ramię” – chorąży prawą ręką (pomagając sobie lewą) kładzie drzewce na prawe ramię i trzyma je prawą (w miarę możliwości wyprostowaną) ręką pod kątem 45° (w stosunku do ramienia); płat sztandaru musi być oddalony od barku przynajmniej na szerokość dłoni; lewa ręka przylega do

lewego uda, przy czym środkowy jej palec znajduje się na szwie spodni lub spódnicy. Na komendę „Do nogi” chorąży przenosi sztandar prawą ręką (pomagając sobie lewą) do nogi; podczas w marszu, wykonując chwyt „na ramię” chorąży trzyma drzewce równoległe do podłoża;

– „prezentuj” (z położenia „do nogi”, wykonywany na komendę: „Na prawo (lewo) – PATRZ!”) – chorąży podnosi sztandar prawą ręką pionowo lekko do góry wzdłuż prawego ramienia (dłoń prawej ręki znajduje się na wysokości barku); następnie lewą ręką chwytając drzewce sztandaru tuż pod prawą tak, by ręka była zgięta pod kątem 90°, po czym opuszcza prawą rękę na całą długości, obejmując nią dolną część drzewca; asysta sztandaru stoi w postawie zasadniczej; powrót do postawy zasadniczej (przeniesienie sztandaru do nogi) następuje na komendę „BACZNOŚĆ!”; wykonując komendę „Na prawo (lewo) – PATRZ!”, chorąży i asystujący mu energicznie zwracają głowę w prawą (lewą) stronę i wykonują chwyt „prezentuj”;

– „do nogi” (z położenia „prezentuj” lub z położenia „na ramię”) – chorąży przenosi sztandar prawą ręką (pomagając sobie lewą) do nogi (postawa „zasadnicza”); chwyt „do nogi” wykonuje się na komendę: „BACZNOŚĆ!”;

– poczet sztandarowy bezpośrednio przed komendą do marszu wykonuje z pozycji „prezentuj” chwyt „na ramię”, kładąc drzewce prawą ręką (pomagając sobie lewą) na prawe ramię, po czym energicznie lewą rękę opuszcza do położenia, jak w postawie zasadniczej. Natomiast prawa ręka zostaje wyprostowana na drzewcu, jednocześnie regulując kąt położenia sztandaru, tak aby był on ustawiony pod kątem 45 stopni. Płat sztandaru musi być oddalony od barku na odległość około 30 cm. Asystujący stoją w postawie zasadniczej;

– poczet sztandarowy podczas maszerowania po komendzie „BACZNOŚĆ!” wykonuje sztandarem chwyt „prezentuj”, natomiast po komendzie „Na prawo (lewo) – PATRZ!” asystujący

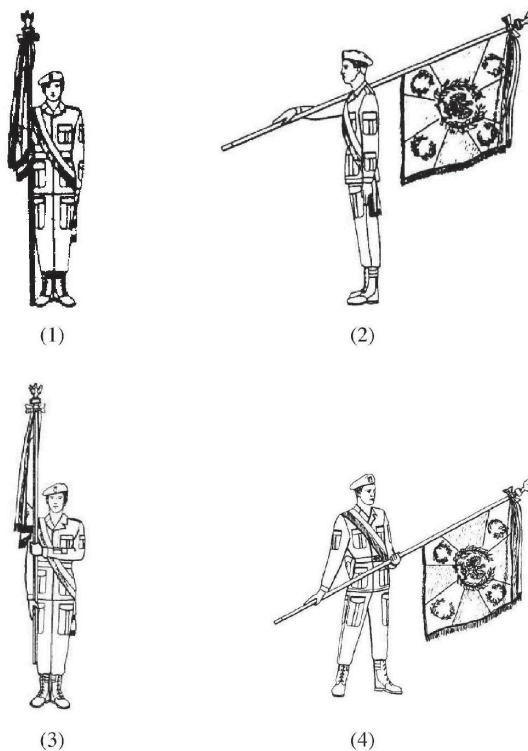
wykonywać energiczny skręt głowy w prawą (lewą) stronę, a chorąży pochyla sztandar przed sobą pod kątem 45° z jednoczesnym skrętem głowy w prawą (lewą) stronę; po komendzie „SPOCZNIJ!” podczas maszerowania chorąży przenosi sztandar w chwyt „na ramię”;

– salutowanie sztandarem wykonuje się z postawy „prezentuj” – gdy odbierający honory zbliży się na 5 kroków, chorąży robi zwrot w prawo skos z równoczesnym wysunięciem lewej nogi w przód na odległość jednej stopy i pochyla sztandar w przód pod kątem do 45°, lewą ręką, w miarę możliwości wyprostowaną, przytrzymuje dolną część drzewca; w tej postawie pozostaje dopóty, dopóki odbierający honory nie znajdzie się w odległości kroku za sztandarem. Wówczas przenosi sztandar do postawy „prezentuj”. Sztandar należy również pochylić podczas hymnu państwowego, wciągania flagi państwowej na maszt oraz w przypadku

ogłoszenia minuty ciszy dla uczczenia czyjejś pamięci. Salutowanie w marszu odbywa się przez opuszczenie sztandaru z postawy „na ramię” w taki sam sposób, jak przy salutowaniu w miejscu. Na komendę „Na prawo patrz” pochyla się sztandar na 5 kroków przed osobą, której się salutuje, a bierze na ramię na komendę „Baczość” (ewentualnie bez komendy), gdy minie się ją o 1 krok. W czasie salutowania sztandarem należy pilnować, by płat sztandaru w żadnym przypadku nie dotykał ziemi.

Podczas dłuższych przemarszów dopuszcza się możliwość trzymania sztandaru na ramieniu. Jednak przy wchodzeniu do sali lub na miejsce (plac) uroczystości zawsze należy pochylić go do przodu.

Szkolny poczet sztandarowy podczas uroczystości kościelnych

Rys. Chorąży w postawie zasadniczej (1), po wykonaniu chwytu „na ramię” (2), chwytu „prezentuj” (3) oraz salutujący sztandarem w miejscu przez pochYLENIE (4).

W czasie wprowadzania sztandaru szkoły do kościoła i wyprowadzania go z kościoła wszyscy wstają. Poczet przechodzi przez kościół, trzymając sztandar pochylony do przodu pod kątem 45°, zatrzymuje się na wprost ołtarza, salutuje w kierunku ołtarza, po czym przechodzi w kierunku wyznaczonego miejsca i staje po lewej lub po prawej stronie, bokiem do ołtarza i do zgromadzonych wiernych, podnosząc sztandar do pionu.

W trakcie mszy św. w obiektach sakralnych oraz podczas polowej mszy św. lub innej uroczystości członkowie pocztu sztandarowego nie klękają, nie przekazują znaku pokoju i nie wykonują żadnych innych gestów, stojąc cały czas w pozycji zasadniczej lub swobodnej.

Pochylenie sztandaru pod kątem 45° do przodu następuje w następujących sytuacjach:

a) bezpośrednio przed każdym podniesieniem Hostii (w czasie przemienienia, przed komunią św. oraz w trakcie trzykrotnego podniesienia monstrancji przy wystawieniu Najświętszego Sakramentu);

b) bezpośrednio przed Ewangelią i błogosławieństwem;

c) podczas opuszczania trumny do grobu;

d) podczas ogłoszenia minuty ciszy dla uczczenia czyjeś pamięci;

e) podczas składania wieńców, kwiatów i zniczy przez wyznaczone delegacje – na każde polecenie opuszczenia sztandaru wydane przez kapłana lub inną przemawiającą osobę.

Poza ww. sytuacjami poczet sztandarowy może stać w postawie swobodnej. Po zakończeniu mszy św. i prośbie ceremoniarza lub innej osoby o wyprowadzenie sztandaru poczet sztandarowy przechodzi przed ołtarz, zatrzymuje się i oddaje honory (salutuje), po czym wychodzi z miejsca uroczystości.

W przypadku, gdy poczet sztandarowy uczestniczy w uroczystościach pogrzebowych lub gdy ogłoszono żałobę

narodową, sztandar powinien być ozdobiony kirem (czarną wstążką, którą wiąże się na drzewcu powyżej górnego skraju płata sztandaru; oba końce wstążki nie powinny być dłuższe od połowy długości sztandaru; nie jest określona szerokość kiru).

W przypadku nabożeństw kościoła prawosławnego poczet sztandarowy wchodzi do obiektu sakralnego, zatrzymuje się przed ikonostasem, na wprost carskich wrót, u podnóża schodów i oddaje honory (salutuje); celebrans może pochylić głowę przed sztandarem, po czym poczet sztandarowy zajmuje miejsce po prawej stronie ikonostasu (patrząc od strony wiernych), przed schodami I.

Przykładowy opis zachowania uczniów w trakcie oficjalnych uroczystości w budynku szkoły

1. Wejście dyrektora szkoły lub dyrektora wraz z zaproszonymi gośćmi do sali, w której ma odbyć się uroczystość, może być zapowiedziane przez prowadzącego; w czasie wejścia dyrektora z zaproszonymi gośćmi uczniowie powinni przyjąć postawę stojącą.

2. Osoba prowadząca uroczystość podaje komendę: „Baczność! Poczet sztandarowy szkoły wprowadzić” – uczniowie przyjmują postawę zasadniczą. Poczet sztandarowy wchodzi na miejsce uroczystości. Jeśli droga przemarszu jest wąska, poczet może iść gęsiego, przy czym osoba trzymająca sztandar idzie w środku. W trakcie przemarszu wszyscy stoją. Poczet zajmuje wyznaczone miejsce po lewej lub prawej stronie sali, bokiem lub przodem do zgromadzonych i podnosi sztandar do pionu. Poczet sztandarowy może wchodzić przy dźwiękach muzyki (np. werbli) z odpowiednio dobraną melodią.

3. Po wprowadzeniu sztandaru prowadzący uroczystość podaje komendę: „Do hymnu państwowego”. Hymn państwowy powinni śpiewać wszyscy zgromadzeni. W trakcie hymnu sztandar jest pochylony pod kątem 45°, mężczyźni powinni mieć zapięte marynarki; wszyscy stoją w postawie

zasadniczej, nie można jeść, pić, żuć gumy itp.

4. Po odśpiewaniu hymnu państwowego, przed zakończeniem części oficjalnej uroczystości może być odśpiewany, jeśli jest, hymn szkoły. Prowadzący podaje komendę: „Do hymnu szkoły” (sztandar pochylony pod kątem 45°). Po odśpiewaniu hymnu (hymnów) prowadzący podaje komendę: „Po hymnie” – uczestnicy uroczystości przyjmują postawę swobodną. Znajomość słów i melodii hymnu szkoły to jeden z ważnych obowiązków uczniowskich. Podczas wykonywania hymnu szkoły uczniowie powinni zachowywać się jak w czasie wykonywania hymnu państwowego.

5. Na zakończenie uroczystości (lub wcześniej – po części oficjalnej, a przed częścią merytoryczną/artystyczną) prowadzący podaje komendę: „Poczet sztandarowy wyprowadzić” – zachowanie uczestników uroczystości i pocztu sztandarowego jest analogiczne do sytuacji wprowadzania pocztu do sali.

Ceremoniał szkolny stanowi nierozdzielny element tradycji szkoły. Jego przestrzeganie jest zewnętrzną oznaką szacunku dla tych tradycji i dla wartości związanych z symbolami szkoły. Symbole szkoły pozwalają się z nią identyfikować. Dzięki nim szkoła nie jest anonimowa w środowisku lokalnym, zyskuje tożsamość, czasem też prestiż. Dlatego dbajmy o szkolny ceremoniał.

dr Tadeusz Mosiek
Kuratorium Oświaty
w Białymstoku

Wykorzystano:

1. „Propozycja ceremoniału szkolnego dla szkół i placówek województwa wielkopolskiego oraz ważne informacje na temat godła, barw i hymnu Rzeczypospolitej Polskiej”, Poznań 2008 (wg opracowania K. Stanisławskiego, P. J. Witka, D. Świtalskiego i S. Józwicka dla szkół i placówek województwa świętokrzyskiego).

2. Regulaminy i ceremoniały służb mundurowych.

P jak polski

Takie okazje zdarzają się w szkołach rzadko, a już w placówkach z mniejszych miejscowości naszego regionu to niespotykane, by tak wiele znanych postaci, naukowców, ekspertów związanych z kulturą języka polskiego odwiedziło je i przeprowadziło specjalnie przygotowane zajęcia dla młodzieży.

Fundacja PRO.PL zorganizowała we wrześniu konkurs „P jak polski” skierowany do uczniów i nauczycieli szkół podstawowych i klas gimnazjalnych z miejscowości województwa podlaskiego liczących do 20 tysięcy mieszkańców. Stanowił on część projektu „To nasz język” i polegał na przygotowaniu w dowolnej formie prac dotyczących zagadnień językowych. Patronat nad konkursem oraz całą akcją objęła Rada Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk.

Szkoły z województwa podlaskiego chętnie włączyły się w tę inicjatywę. Zwyciężyła drużyna z Zespołu Szkolno-Przedszkolnym w Dobrzyniewie Dużym, na drugim miejscu znalazła się Szkoła Podstawowa z Korycina, a trzecie zajęła młodzież klas gimnazjalnych z Choroszczy. Zwycięskie drużyny zostały nagrodzone dwudniowym finałem akcji w ich miejscowościach.

Finał w ZSP w Dobrzyniewie Dużym odbył się 23 i 24 października. W ciągu tych dwóch dni młodzież i nauczyciele mogli uczestniczyć w warsztatach oraz spotkaniach otwartych. Wykłady wygłaszali językoznawcy różnych specjalności, pracownicy Uniwersytetu Warszawskiego. Młodzież miała okazję wysłuchać ciekawych, różnorodnych i dostosowanych tematycznie do ich zainteresowań wystąpień na temat gwary młodzieżowej, pochodzenia zwrotów, którymi młodzież się posługuje w nieoficjalnych sytuacjach. Wykłady

dotyczyły też dziejów znaczeń słów i frazeologizmów.

Podczas warsztatów uczniowie pracowali nad emisją głosu, sztuką autoprezentacji, odbyli też krótki trening twórczości „Radość pisania”. A to wszystko pod kierunkiem świetnych fachowców: dziennikarza radiowo – telewizyjnego Patryka Kuniszewicza, pani dr Magdaleny Majdak – nauczyciela emisji głosu, pracownika Instytutu Języka Polskiego PAN, Biserki Čejović – autorki programów edukacyjnych dla młodzieży. Dzięki spotkaniu z dziennikarzem uczniowie uświadomili sobie, że kreować siebie można tylko w świecie realnym, a umiejętność budowania skutecznej komunikacji daje pewność i poczucie własnej wartości. W dzisiejszym świecie to przede wszystkim portale społecznościowe dokonują oceny uczniów. Te niezwykle dynamiczne narzędzia powodują, że coraz mniej uczniów potrafi budować relacje z najbliższym otoczeniem. Medialny wizerunek, który tworzą młodzi ludzie, nie wytrzymuje porównania z rzeczywistym obrazem. Trudno potem odnaleźć się w prawdziwej, niewyretuszowanej rzeczywistości. Zajęcia ze sztuki autoprezentacji okazały się być doskonałym receptą na przela-

Wydarzenia

manie swojej nieśmiałości oraz pokazały uczestnikom, jak nabrać pewności siebie, ekspozować swoje mocne strony i budować udane kontakty osobiste.

Wieczorem uczniowie oraz dorośli uczestniczyli w spotkaniu autorskim z Katarzyną Drogą – pochodzącą z Podlasia redaktorką, dziennikarką, pisarką, która w swoich książkach próbuje utrwalić urok i piękno Podlasia, ocalić od zapomnienia ludzi i obyczajowość naszego regionu.

Uczestnicy mieli niebывałą okazję bezpośredniej, pełnej wzajemnego szacunku rozmowy z pisarką, a także z dziennikarką Radia Białystok – Dorotą Sokołowską, która była moderatorem spotkania. Obie panie zachęcały i motywowały uczniów do podejmowania prób pisarskich, odwagi w poszukiwaniu własnej drogi i pracy nad własnym rozwojem.

Tak oto na chwilę spotkały się dwa różne światy we wspólnym szacunku dla swoistego piękna wiedzy

o języku i sztuki posługiwania się nim. Zetknęły się tylko na chwilę, ale wielu młodym ludziom spotkania te ukazały początek drogi, o której istnieniu do wczoraj nie mieli pojęcia, a którą niektórzy z nich podążą ku nowej, naukowej przygodzie.

Anna Mózdzynska
nauczyciel Zespołu
Szkolno-Przedszkolnego
w Dobrzyniewie Dużym

Ogólnopolski Dzień Przedszkolaka w Białymstoku

Od 2013 roku 20 września obchodzimy Ogólnopolski Dzień Przedszkolaka. To dzień poświęcony najmłodszym obywatelom w kraju, którzy są jego przyszłością. Ustanowienie święta przedszkolaków jest nobilitujące i umożliwia kreowanie przestrzeni dla nowoczesnego wychowania przedszkolnego. Od kilku lat obchodom towarzyszą działania mające walor edukacyjny i wychowawczy. Warte zauważenia jest to, iż przedszkolaki posiadają swój hymn, własną stronę internetową, opatentowany znak graficzny, jak również materiały promocyjne.

Obchody Dnia Przedszkolaka w Białymstoku zaplanowano na 18 i 20 września 2017 roku pod hasłem „Przedszkolaki lubią bajki”. Uroczystości objął Honorowym Patronatem

Prezydent Miasta Białegostoku Pan Tadeusz Truskolaski. Reprezentacje dzieci uczęszczających do białostockich szkół i przedszkoli zaproszono

na Stadion Miejski przy ul. Słonecznej. Mimo niesprzyjającej aury, frekwencja dopisała. W obchodach udział wzięło około 200 białostockich przedszkolaków. Po odśpiewaniu Hymnu Przedszkolaka Prezydent Miasta przeczytał dzieciom utwór Wierzy Badalskiej „Ballada o grzecznym rycerzu”, co zostało przyjęte z dużym zainteresowaniem. Bohaterowie święta mieli również możliwość zadawania pytań gospodarzowi miasta. Pan Tadeusz Truskolaski udzielił wyczerpujących odpowiedzi „ciekawym” dzieciom, które między innymi pytały o: czy lubi Pan czytać bajki?, jakiego bohatera lubi Pan najbardziej?, czy lubi Pan sport? i jeszcze wiele innych. Atrakcje dla przedszkolaków przygotowali również gospodarze miejsca - pracownicy Stadionu Miejskiego

w Białymstoku. Były to między innymi zabawy taneczne i różnorodne stanowiska sportowe. Obchody Dnia Przedszkolaka pod hasłem „Przedszkolaki lubią bajki” kontynuowano 20 września w białostockich przedszkolach, w których to słycać było dziecięcy gwar, muzykę i śpiew. Główny cel ustanowienia Ogólnopolskiego Dnia Przedszkolaka został osiągnięty, a miano-

wicie integracja wielu środowisk (władz miejskich, stadionu, przedszkoli, rodzin przedszkolaków), osób i instytucji, mających wpływ na wizerunek przedszkoli i jakość edukacji małego dziecka. Propagowanie w kolejnych latach uroczystości pozwoli kształtować w polskim społeczeństwie świadomość wagi wychowania naszych dzieci już na etapie przedszkola. W tym

nastroju do zobaczenia za rok.

Wiesława Jabłonowska
Dyrektor Przedszkola
Samorządowego Nr 47
„Z UŚMIECHEM” w Białymstoku
Wice prezes Podlaskiego Oddziału
Światowej Organizacji
Wychowania Przedszkolnego

Jubileusz 45 - lecia Zespołu Pieśni i Tańca „Podlaskie Kukułki”

Wiązanką polonezów i Białym Mazurem w wykonaniu czterech grup tanecznych rozpoczął się jubileuszowy koncert z okazji 45 - lecia istnienia Zespołu Pieśni i Tańca „Podlaskie Kukułki” działającego przy Zespole Szkół nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim. Jubileusz, wzbogacony cyklem wspomnień, był okazją do podsumowania nie tylko działalności artystycznej, lecz także niespełna półwiekowej promocji szkoły, miasta i powiatu.

Po wiązance polonezów zebranych powitał dyrektor Bolesław Hryniewicki, który powiedział:

- Dobre rzeczy zawsze rodzą się tam, gdzie zbierają się dobrzy ludzie. Takim miejscem, które powinno służyć i służy dobrym inicjatywom jest szkoła. 45 lat temu w szkole, która wówczas nosiła nazwę Zespół Szkół Rolniczych w Bielsku Podlaskim, grupa entuzjastów, na czele z nauczycielem naszej szkoły Mikołajem Turowiczem oraz ówczesnym dyrektorem szkoły Aleksandrem Wiśniewskim, postanowiła stworzyć zespół ludowy. Ta dobra

inicjatywa mogła szybko się rozwijać dzięki życzliwości wielu ludzi i instytucji, w tym władz szkolnych i samorządowych. Dziś, po 45 latach, ponownie spotykają się dobrzy ludzie, przyjaciele i sympatycy Podlaskich Kukułek. Współgospodarzem, ale również mecenasem i przyjacielem Zespołu jest starosta bielski Sławomir Jerzy Snarski.

Dyrektor, nawiązując do historii, przypomniał, że Zespół koncertował ponad 1550 razy, w kraju i za granicą, zdobywając liczne nagrody i wyróżnienia. Wszędzie reprezentował szkołę, miasto i powiat, propagował kulturę naszego kraju, a w szczególności kulturę Podlasia. Inspirację czerpał z bogactwa ludowych piosenek, obrzędów, tańców i przyspiewek. Soliści Zespołu zdobywali główne nagrody na przeglądach pieśni patriotycznych, pieśni wielkanocnych i ludowych.

„Jesteś potrzebny tej ziemi”

Na pierwszą część koncertu -

„Jesteś potrzebny tej ziemi” - złożył się obrzęd sobótkowy, „Suita Bielska” i pieśni patriotyczne. Uczestniczyły w nim trzy grupy. Pieśń powitalna „Idziemy, idziemy” zapoczątkowała pokaz obrzędu sobótkowego. W finale sobótki panowie wygłosili oracje pożegnalne: „Hej sobótko, sobótko” dopełnione „Suitą Bielską”, muzyką, śpiewem i tańcem regionu podlaskiego. Najmłodszy uczniowie i najstarsi absolwenci wystąpili także w „Suicie Podlaskiej”.

- Był to przegląd kolęd i pastorałek, miałam wtedy 6 lat. Wkrótce dołączyłam do grupy tanecznej i zaczęłam tańczyć aż przez 17 lat – tak wspominała czas w „Kukułkach” Marzena Turkowicz, autorka licznych wspomnień.

Kolejną odsłoną był występ grupy uczennic klas trzecich w „Suicie Łowickiej”.

- Jestem jedną z pierwszych członkiń tego zespołu. Przyszło nam tworzyć tę legendę, ciężko pracować, aby ktoś chciał nas słuchać i oglądać. Pracowitość, obowiązkowość, odpowie-

działność, ale i wspólna zabawa, rozrywka i ogromna satysfakcja z udanego przedsięwzięcia, występu. Z ogromnym sentymentem wspominam te piękne lata i zawsze chętnie przyjeżdżam na spotkania jubileuszowe – takie wspomnienia przekazała przed śmiercią Wanda. Zebrani uczcili minutą ciszy niezżyjących członków zespołu, współzałożyciela zespołu, ówczesnego dyrektora szkoły Aleksandra Wiśniewskiego oraz instruktorów.

Refleksji nad przemijaniem, pamięcią towarzyszył wiersz, który napisał kolega zmarłej Wandy na jej pożegnanie:

*„Zaczynają odrzuwać nam nasze kukułki
Choć przecież dobrze tu na Podlasiu mają
Jedne lecą szukać swej bratniej gęgźółki
Inne gdzieś w siną dal..., i już nie wracają
Nie ma wśród nas już kukuleczki Grażynki
Nie wróci też Alek – odleciał zbyt wcześnie
Wanda też już nie wróci do naszej rodzinie
Bo wicher losu ją porwał gdzieś w przestrzeń
Nie przylecą więc one nigdy do Bielska
Choć stara wiara będzie na Hołowieskiej
Bo ich otoczy wielka orkiestra anielska
I kukać nam będą w przestrzeni
niebieskiej”.*

„Piękna nasza Polska cała”

W drugiej części koncertu zatytułowanej „Piękna nasza Polska cała” wykonane zostały pieśni: „Na Podlasiu”, „Walczyk bielski” z tańcami i „Handlarka” ze scenką przekupek. Marzena zaprezentowała kolejny cykl wspomnień.

- Moja obecność w zespole była jednym z najwspanialszych i godnych zapamiętania etapów w moim życiu. Każdy z wyjazdów, które zorganizował zespół przysporzył mi wielu doświadczeń. Jednym z nich było rozwinięcie moich

zdolności taneczno-wokalnych, oparte o ogrom występów w wielu ciekawych miejscach i przed jakże ciekawą publicznością. Kolejnym aspektem łączącym się z występami była umiejętność pracy w grupie i łatwość w nawiązywaniu kontaktu - tak swój czas w „Kukułkach” wspomina Halina.

W trzeciej części koncertu Julia i Wiktoria Borowik zaśpiewały „To nasz dom”, a siostry Ida i Wanda „Nazywają mnie poleczka”. Na scenie zaprezentowały się grupy taneczne, w tym dziecięca ze szkoły podstawowej.

Kolejną odsłoną gali był występ absolwentów i uczniów w „Suicie Sądeckiej i Lubelskiej”. W barwnym korowodzie tańców, śpiewu, wspomnień wielką dynamikę zaprezentowali w śpiewnej „Suicie Rzeszowskiej” członkowie najstarszej, czwartej grupy absolwentów. Dowodem ich talentu były liczne brawa.

- Dzisiaj z pełną świadomością mogę stwierdzić, iż nie był to „jakiś” zespół. „Podlaskie Kukułki” były swoistym oknem na świat, z doskonałą lekcją wychowania obywatelskiego i patriotycznego. Niepotrzebny był nam telefon komórkowy, albowiem najlepszym środkiem komunikacji międzyludzkiej były koncerty, festiwale, spotkania. To na nich spotykaliśmy się z zespołami z różnych regionów kraju i ludźmi propagującymi kulturę etnograficzno-folklorystyczną, wymieniając się poglądami, śpiewając różne pieśni, śmiejąc się i żartując (najzabawniejszą formą były przyspiewki ludowe, to był istny maraton) – wspominał Roman.

- W Zespole rodziły się prawdziwe przyjaźnie i pierwsze miłości. Wiele z nich przetrwało do dnia dzisiejszego. Koledzy stawali się przyjaciółmi,

przyjaciele - małżonkami. W moim odczuciu byliśmy jedną wielką rodziną. Nigdy nie nudziliśmy się swoim towarzystwem, wręcz przeciwnie świetnie się razem bawiliśmy, czy były to próby, zimowiska, czy występy. (...) To dzięki wyjazdom poznawaliśmy innych ludzi, którzy również uwielbiali robić to, co my – to fragment wspomnień Bożeny i Andrzeja, jednego z wielu „Kukułkowych” małżeństw, które wystąpiło podczas gali.

45 lat na scenie - to efekt pracy kilku tysięcy prób i ponad 1500 osób, wyjazdów krajowych i zagranicznych, przygód, ciekawych historii, czasem jakże zabawnych, jak ta która miała miejsce 30 lat temu podczas koncertu nad zalewem w Siemianówce:

- Tempo występu w prowizorycznym namiocie było bardzo szybkie, a w kolejnych odsłonach krótki czas na przebranie. W taniec wpatrzono były oczy gości i ponad 200 wojaków – przypominała, trzymając widzów w napięciu, tamten występ Marzena. Nagle jednej z „Kukułek” spadła spódnica. Na sali zapadła cisza. Kapela przestała grać. – „Oto, co może zrobić siła waszych spojrzeń, że nawet spódnice spadają!” – powiedział do siedzących wojaków kierownik zespołu. Wszyscy zamknęli oczy. Sala huknęła gromkimi owacjami, a po koncercie uśmiechnięta „Kukułkę” adorowali wojaczy.

Koncert zakończył się sztandarową piosenką Zespołu – „Kukułeczek”. I tak Zespół z wielkim przytupem obchodził swój Jubileusz.

Obecnie Zespół posiada, jako jeden z nielicznych działających w szkole, ponad 200 kompletów strojów ludowych i bardzo bogaty repertuar taneczno-wokalny. Mikołaj Turkowicz podziękował członkom „Podlaskich

Kukułek” oraz swojej rodzinie, zaprosił młodzież do współpracy, do przeżycia niezwyklej przygody z Zespołem.

Czas gratulacji i podziękowań

- Cóż powiedzieć, wszystko wyśpiewali, wszystko pokazali. Wielkie brawa. To wspaniali ludzie, osoby, które zaangażowane są w krzewienie kultury tej małej naszej ojczyzny - Podlasia. To szkolny ZPiT, z którym mam już przyjemność jako starosta bielski długie lata współpracować, ponieważ szkoła to nie tylko miejsce nauki, ale miejsce krzewienia kultury, wzajemnych relacji, zawiązywania sympatii – mówił starosta Sławomir Jerzy Snarski.

Ordynariusz Tadeusz Pikus nawiązał do swoich przeżyć, wyrażając wdzięczność za zaproszenie.

- Była to dla mnie bardzo miła przygoda z kulturą. Chcę powiedzieć, że kultura to słoneczna strona życia ludzkiego. I jeśli chodzi o tego typu twórczość, jak również wykonawstwo, to chcę podkreślić, że w tańcu, muzyce uzyskuje się największą wartość, jaka może być w życiu - zaufanie i współpracę. W naszym życiu mówimy o wzroście. Wzrost ma swoje granice, a rozwój nie ma granic.

Ordynariusz przekazał Mikołajowi pamiątkę, udzielając pasterskiego błogosławieństwa i obfitości łask Bożych.

Starosta podziękował Mikołajowi Turkowiczowi, Zespołowi, choreografom dyrektorom, którzy włożyli swoje serce w kształtowanie młodych pokoleń.

- Jako burmistrz jestem dumny z tego, że tacy ludzie w naszym mieście

mieszkają, pracują. Wy budujecie to miasto od tych 45 lat. Kilkanaście miesięcy temu spotkałem się z dyrektorem szkoły, który wyrażał zaniepokojenie, że mało osób przychodzi do szkoły, ale jak spojrzeć na tę scenę, gdzie są i ci najmłodszy, i uczniowie szkół podstawowych, to myślę, że przed tym Zespołem jest jeszcze wielka przyszłość. Podczas rozdania świadectw jedna z gimnazjalistek powiedziała mi, że idzie do „Rolników”, bo tam są „Kukułki” – mówił burmistrz Jarosław Borowski. Zespół uhonorował pamiątkowym grawerem.

- Uczycie miłości do Ojczyzny, pracy, szacunku do siebie nawzajem i krzewienia tego wszystkiego, co jest najpiękniejsze tutaj, na naszych kresach, jak mówią niektórzy. Ja mam liczne dowody na to, że te osoby, które przyjeżdżają do nas z innych części świata, są zachwycone naszą częścią Polski także dlatego, że są tutaj „Podlaskie Kukułki” – mówiła Bożena Dzitkowska. (...) Wyrażam ogromne uznanie i zachwyt nad tym, czego Państwo dokonali (...) za Wasz wspaniały repertuar, za to, że tak pięknie uśmiechacie się do siebie i powodujecie, że my uśmiechamy się do Was i do siebie nawzajem. Serdecznie dziękuję za wielką lekcję wychowawczą tworzoną pod opiekuńczymi skrzydłami szkoły przez wiele dziesięcioleci. W imieniu własnym i Podlaskiego Kuratora Oświaty Marioli Szczypiń, serdecznie dziękujemy Wam z Panem wizytatorem Eugeniuszem Mrówczyńskim.

- Jestem absolwentem „Kukułek” i 30 lat temu tańczyłem - mówił radny

Sejmiku Województwa Podlaskiego Walenty Korycki. W imieniu Marszałka podziękował za promowanie kultury, która stanowi źródło naszego jestestwa. Przekazał drobne upominki, w tym kronikę i kwiaty.

Gratulacje i podziękowania Jubilatów złożyli również przedstawiciel metropolity warszawskiego i całej Polski Sawy ojciec Sławomir Chwojko, wójt gminy Raisa RajECKa, przedstawiciel Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Stanisław Derehajtło, Mikołaj Jalinik, emerytowany dyrektor, kierownik Zespołu „Stokrotki” Mirosław Szymański. Wyrazili oni wdzięczność za ogrom prac włożonych w funkcjonowanie zespołu, który jest dumą Podlasia.

Małgorzata Bil Jaruzelska wraz z Marią Babulewicz pogratulowały Zespołowi i kierownikowi tak wysokiego odznaczenia, które jest marzeniem każdego człowieka kultury. Mikołaj Turkowicz otrzymał medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” – „chwała sztuce”, wysokie odznaczenie resortowe nadane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dziedzinie twórczości artystycznej, które wręczył Michał Góras.

W koncercie wystąpiły cztery grupy taneczne. Dwie grupy uczniów i dwie grupy absolwentów, soliści i kapela. W koncercie udział wzięło 26 absolwentów. Na scenie gościnnie wystąpiły też: Małe „Kukułki” ze Szkoły Podstawowej nr 2 i Szkoły Podstawowej nr 3 w Bielsku Podlaskim, Schola dziecięca „Karmelki” z Parafii Matki Bożej z Góry Karmel w Bielsku Podlaskim – podkreśla Magdalena Sokólska, z d. Turkowicz, członek zespołu od 1993 roku. M. Sokólska jest nauczycielem w Zespole Szkół nr 4 im. Ziemi Podlaskiej, a od pięciu lat choreografem ZPiT „Podlaskie Kukułki” liczącym 66 osób i kapeli pod kierownictwem Eugeniusza Sacharzewskiego.

Wieczorem w gronie zaproszonych gości w Zespole Szkół Nr 4 spotkało się 80 członków dawnego i obecnego Zespołu. Wśród nich był m.in. Sylwester Chmielak, najstarszy członek Zespołu.

- Do zobaczenia na kolejnym jubileuszu - życzyli sobie Dostojni Jubilaci.

Tadeusz Szereszewski

Jubileusz 50 - lecia Przedszkola Samorządowego Nr 27 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Białymstoku

Pięćdziesiąt lat to niemało kart w kalendarzu i tak jak to w życiu – czas wzlotów i upadków. Jednak siła, jaka w nas była i wielka miłość do dzieci sprawiły, że dzisiaj jesteśmy Przedszkolną Rodziną. Tu wychowują się kolejne pokolenia tych, którzy stawiali swoje pierwsze kroki w naszym przedszkolu jako małe dzieci. Najstarsze dokumenty wskazują, że nasza placówka została powołana do życia w 1965 r. i znajdowała się wówczas przy ulicy Przejazd. Funkcję kierowniczki powierzono pani Helenie Stasiewicz, która wraz z panią Jadwigą Brzostek, panią Danutą Sikorską i panią Eugenią Szydłowską tworzyła pierwszy zespół pedagogiczny. 1 września 1967 r. w związku z decyzją Wydziału Oświaty Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Białymstoku tworzy się Przedszkole Nr 27 z siedzibą przy Al. 1 Maja 8A na 120 miejsc. Od tej daty rozpoczyna się historia Przedszkola Nr 27, którą tworzyły kolejne pokolenia dzieci i dorosłych.

W 1978 roku funkcję dyrektora obejmuje pani Halina Załęska, którą pełni do roku 2007. Na początku kadencji przeprowadza kapitalny remont placówki: podłączenie przedszkola do węzła ciepłowniczego magistrali miejskiej, wymianę instalacji elektrycznej, modernizację sal. Plac przedszkolny zostaje wyposażony w drewniane urządzenia.

W 2001 roku przedszkole przeżywa trudne chwile. Od tego roku pozostały w przedszkolu 3 oddziały 9 – godzinne. Prowadzone są popołudniowe bezpłatne zajęcia dydaktyczne dla dzieci nieobjętych wychowaniem przedszkolnym. Od tego czasu zaczynają się ważyć losy istnienia przedszkola. W lutym 2003 roku dyrektor przedszkola otrzymuje pismo od Prezydenta Miasta Białegostoku w sprawie podjęcia działań mających na celu likwidację. W tym miejscu należy złożyć podziękowania tym wszystkim, którzy podjęli walkę o naszą placówkę, wierzyli w nas, nasze przedszkole i pomogli przetrwać trudny czas. Dzięki wielkiej determinacji nauczycieli, rodziców i Radnych Miasta Białegostoku przedszkole pozostało i istnieje

do dnia dzisiejszego. Od września 2007 roku funkcję dyrektora Przedszkola Samorządowego Nr 27 obejmuje Elżbieta Chaniewska. Jest to czas wielu dobrych przemian, przedsięwzięć i inicjatyw. Przedszkole przeżywa swój rozkwit. Rozbudowuje się baza dydaktyczna, wdrażane są nowatorskie programy. Obecnie w naszym przedszkolu funkcjonuje 5 oddziałów 9 – godzinnych, do których uczęszcza 125 dzieci. Dzisiaj misją naszego przedszkola jest radość i szczęście dzieci, a myślą przewodnią cytat Janusza Korczaka: „Kiedy śmieje się dziecko, śmieje się cały świat”.

Dzień 25 września 2012 r. wpisał się na stałe w historię naszego przedszkola, gdyż w tym dniu odbyła się wyjątkowa uroczystość. Z okazji 45 – lecia istnienia naszej placówki nadano imię Marszałka Józefa Piłsudskiego. Od tego czasu podjęliśmy cykl działań promujących naszego patrona: Imieniny Marszałka Józefa Piłsudskiego świętujemy każdego roku 19 marca; 11 listopada – Święto Niepodległości, gdzie rokrocznie w naszym przedszkolu odbywa się Apel Niepodległościowy z udziałem władz Białegostoku i całej społeczności przedszkolnej; konkurs plastyczny pt.: „Marszałek Piłsudski oczami dziecka”, który jest ściśle związany z obchodami imienin naszego patrona, organizowany przez przedszkole przy udziale Związku Piłsudczyków, Towarzystwa Przyjaciół Grodna i Wilna oraz Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku. Tak więc od roku 2012, kiedy to patronem przedszkola stał się Marszałek Józef Piłsudski wierzymy, iż „w tych czasach wartość mają dumne słowa: chcieć - to móc. Kto chce – ten zwycięża, a my wszyscy służymy Ojczyźnie”(MJP).

Przedszkole nasze jest również Przedszkolem Optymistycznym. Od 1 września 2013 roku dołączyliśmy do grupy „Optymistycznych Przedszkoli”, realizując ogólnopolski program autorstwa pani Ireny Dzierzkowskiej i pani Mireli Nawrot. Celem działań placówki jest dostrzeżenie i wzmacnianie sukcesu każdego wychowanka, rozwijanie jego zainteresowań, pasji, uczenie dziecka bycia twórczym,

a zatem wszystkiego tego, co prowadzi wychowanka do osiągnięcia sukcesu w życiu dorosłym i pokonywania trudności dnia codziennego. W marcu bieżącego roku przedszkole nasze otrzymało w Zakopanem Certyfikat Jakości „Optymistyczne Przedszkole”. Dobrze funkcjonujące przedszkole to również dobra współpraca z innymi placówkami i instytucjami. Od lat współpracujemy ze Szkołą Podstawową Nr 4 i Przedszkolem Samorządowym Nr 14, współorganizując „Olimpiadę sześciolatków”. Długoletnią współpracą możemy poszczycić się również ze Szkołą Podstawową Nr 19 oraz Młodzieżowym Domem Kultury, z którymi organizujemy „Kolędę Przedszkolaka”. Prace konkursowe z organizowanych przez przedszkole konkursów plastycznych mamy możliwość eksponować w zaprzyjaźnionej Galerii Ślędzińskich w Białymstoku. Współpraca naszego przedszkola z białostockimi instytucjami ma szeroki zasięg i nie sposób wymienić ich wszystkich; jednak na szczególną uwagę zasługuje Związek Piłsudczyków, Towarzystwo Przyjaciół Grodna i Wilna, Instytut Pamięci Narodowej, Białostocki Teatr Lalek, Opera i Filharmonia Podlaska oraz Komenda Miejska Policji w Białymstoku.

Uroczystości jubileuszowe rozpoczęliśmy w piątek nabożeństwem w Katedrze pw. Św. Mikołaja Cudotwórcy a w sobotę mszą św. dziękczynną w Kościele Św. Rocha w Białymstoku, dziękując za minione lata i modląc się o pomyślność w latach kolejnych. Oba nabożeństwa miały niezwykle uroczysty charakter przy udziale społeczności przedszkolnej: dzieci, rodziców oraz nauczycieli i pracowników przedszkola. Zaś w poniedziałek 5 czerwca Białostocki Teatr Lalek przywitał w swych progach wielu znakomych gości: władze miasta Białegostoku, Kuratorium, dyrektorów białostockich szkół i przedszkoli, pracowników akademickich i placówek artystycznych. Powód był niezwykle wyjątkowy: musical w wykonaniu dzieci z Przedszkola Nr 27. Otóż nasze pociechy „Muzyczną Karawaną z wierszami Brzechwy Jana” oczarowały

wszystkich zebranych na sali, dorównując grą aktorską profesjonalnym aktorom. Oklaskom i zachwytem nie było końca! Muzykę do musicalu skomponował współpracujący od roku z naszym przedszkolem muzyk Kazimierz Królikowski, zaś choreografię stworzyły nauczycielki: Mirosława Tichoniuk i Ewa Żmieńko. W dalszej części oficjalnej były podziękowania, wystąpienia oraz wręczenie grawerów przez zaproszonych na jubileusz gości, m.in.: pani Ewy Mityły - Dyrektora Departamentu Edukacji, pani Elżbiety Kamińskiej - Dyrektora Wydziału Rozwoju Edukacji Podlaskiego Kuratora Oświaty, pani Agnieszki

Godlewskiej - Dyrektora Departamentu Edukacji Sportu i Turystyki, pana Kazimierza Dudzińskiego - Wiceprzewodniczącego Rady Miasta Białegostoku, pani Agnieszki Rzeszewskej oraz pana Urnańskiego - przedstawiciela Związków Zawodowych, pana Czesława Jakubowicza - przedstawiciela Związku Piłsudczyków w Białymstoku oraz dyrektorów zaprzyjaźnionych białostockich przedszkoli. Po tak licznych gratulacjach i wielu ciepłych słowach pod adresem naszego przedszkola i pani dyrektor Elżbiety Chaniewskiej uczestnicy jubileuszu udali się na zewnątrz, aby wypuścić w niebo 50 balonów

symbolizujących 50 lat istnienia przedszkola. Na wszystkich gości, przedszkolaków oraz ich rodziców czekał pyszny, truskawkowy tort, bo jakież by to były urodziny bez tortu? Nucąc za dziećmi, nauczycielami i rodzicami: „...la, la, la, la, szczęście dzieciom przedszkole da” przyłączamy się wszyscy do jubileuszowych życzeń pragnąc uśmiechów dziecięcych i wzruszeń rodziców na kolejne lata.

**Justyna Świdarska
Anna Greliak
Nauczyciele PS Nr 27
im. Marszałka Józefa Piłsudskiego
w Białymstoku**

Daj włos!

W jaki sposób można pomóc choremu na raka człowiekowi? Co da się zrobić w sytuacji, gdy po chemioterapii traci on włosy i zaczyna wyglądać inaczej niż przed chorobą? Nie każdy umie zaakceptować zmiany, jakie przynosi zmaganie się z nowotworem. Okazuje się, że oprócz słów wsparcia i okazywania zrozumienia jest także inna możliwość. W Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. J. Iwaszkiewicza uczniowie pomagają, oddając swoje włosy. Powstaną z nich peruki, które bezpłatnie przekazane zostaną chorym na raka kobietom.

Szkolną koordynatorką akcji „Daj włos” jest Pani Agnieszka Gaczkowska.

- Pomysł zorganizowania akcji w szkole pojawił się spontanicznie. Jako nauczyciel fryzjerskich przedmiotów zawodowych słyszałam wcześniej o Fundacji Rak'n'Roll i pomyślałam, że w naszej szkole również można spró-

bować zorganizować podobne działania i zrobić coś dobrego dla innych. Tym bardziej, że posiadamy odpowiednią pracownię fryzjerską i naprawdę wspinała, zaangażowaną młodzież. Pomysł entuzjastycznie podjęły moje uczennice. One zmotywowały mnie do dalszego działania.

Ideę poparł również dyrektor ZSOiZ w Ciechanowcu, Pan Eugeniusz Święcki.

- To bardzo piękna inicjatywa, tym bardziej, że wyszła ona nie tylko od nauczyciela, ale przede wszystkim od młodzieży. Dla mnie jako dyrektora każdy taki pomysł jest niezwykle cenny. Myślę, że efekty tej akcji są niewymierne. Młodzi ludzie pomogą bowiem osobom chorym, wesprą je psychicznie, a szkoła powinna uczyć również takich postaw. Cieszy mnie szczególnie to, że w akcję zaangażowali się też uczniowie niepełnosprawni. Oni sami doświadczyli często wiele cierpie-

nia i wiedzą, jak ważne jest wspieranie drugiego człowieka.

Wizyta u fryzjera, nawet szlachetnie motywowana, może kojarzyć się często z dosyć dużymi kosztami. Tym razem jest jednak inaczej.

- Ponieważ akcja odbywa się w szkole w ramach praktyki zawodowej jej uczestnicy nie muszą ponosić żadnych kosztów za strzyżenie. Nasze młode fryzjerki zdobywają niezbędne w tym zawodzie umiejętności, z kolei osoby wspierające akcję zyskują nie tylko nową fryzurę, ale też dają wiele dobra innym - podkreśla Pani Agnieszka Gaczkowska.

Wielu walczących z nowotworem kobiet nie stać na peruki z naturalnych włosów. Kosztują one średnio (w zależności od długości włosów) ok. 7 tysięcy złotych. Dzięki fundacji Rak'n'Roll, wspieranej przez fantastycznych ludzi, osoby przeżywające trudne doświadczenie choroby mogą

otrzymać te peruki za darmo.

Co z kolei mogą nam powiedzieć same uczestniczki akcji? Dlaczego zdecydowały się ściąć swe piękne, długie włosy i przekazać je fundacji? Ania Porzezińska z kl. II OSSP stwierdza:

- Oddałam swoje włosy, ponieważ chciałam po prostu komuś pomóc. Ktoś może poczuć się lepiej i spełnić swoje marzenie o tym, żeby znów wyglądać

dobrze.

Jej koleżanka Magda Ilczuk z kl. II B LO dodaje:

- Zrobiłam to po to, aby pomóc chorym kobietom odzyskać pewność siebie, poczucie piękna, odwagę i optymizm. Podobne wypowiedzi pojawiają się w rozmowach z innymi uczestniczkami. W sumie akcją do tej pory poparło już 15 dziewcząt. Wszystkie podkreślają, że zrobiły to z myślą o cierpiących kobietach. Dobrze ujmuje to cytowana powyżej Magda:

- Wydaje mi się, że adresatki tej akcji zyskują pewność siebie, odwagę, siłę i poczucie piękna. Będą miały też większą nadzieję na powrót do zdrowia. Czy takie działania mogą czegoś uczyć? Najlepiej obrazują to głosy samych uczestniczek:

- Dzięki mojej decyzji o przekazaniu ściętych włosów poczułam ogromną satysfakcję. Myślę, że odbiorcy zyskają z kolei konkretne wsparcie. Dajemy im chociaż małą szansę, by poczuć się lepiej i mieć siłę dalej walczyć. Kasia Mazur z kl. I C LO dodaje:

- Mnie z kolei nauczyło to, że warto pomagać innym. Nigdy nie wiemy, co nas może czekać w przyszłości.

- Trzeba pomagać, gdyż choroba nie wybiera i sami możemy kiedyś potrzebować pomocy innych – dodaje Karolina Galimska z kl. III OSSP.

Godna pochwały inicjatywa nie pozostała jedynie w szkolnych murach. Okazało się, że do akcji zaczynają włączać się działające w Ciechanowcu salony fryzjerskie. Pani Agnieszka Ratyńska, właścicielka jednego z nich stwierdza:

- Zdecydowaliśmy się pomóc szkole w zbieraniu włosów na peruki dla chorych kobiet, ponieważ warto pomagać. Razem możemy zrobić więcej. Kiedy proponujemy klientom wsparcie fundacji, duża część z nich reaguje pozytywnie. Myślę, że najlepiej ujęła to jedna z moich najmłodszych klientek, które zdecydowały się obciąć włosy w szlachetnym celu. Julia stwierdziła: „Dobro do nas wróci”.

Na jedną perukę potrzeba, w zależności od rodzaju włosów, od 5 do 10 strzyżeń, o długości minimum 25 cm. Czeka wiele potrzebujących kobiet. Zatem, kto następny „da włos”?

Dariusz Okieńczuk

Zabawne powtórki matematyczne

Matematyka, mimo swojej prostoty, sprawia uczniom od wielu lat wiele trudności i barier nie do pokonania. Po refleksjach z własnych lekcji i obserwacji innych zajęć zauważyliśmy, że nauka w formie zabawy sprawia uczniom wiele przyjemności,

przede wszystkim uczniom z trudnościami, co jest potwierdzone przez liczne badania w tej dziedzinie. Podczas zajęć zauważa się u dzieci uśmiech i satysfakcję z włożonego wysiłku, co również sprzyja dobrym relacjom uczeń-nauczyciel. Nauka poprzez

zabawę pozwala wyeliminować negatywne emocje strachu przed niewiedzą, ponieważ sama nazwa „teleturniej” budzi w uczniach poczucie bezpieczeństwa. Uczenie przez zabawę zachęca wszystkie dzieci do myślenia i często ona właśnie bywa dla uczniów kluczem do zrozumienia skądinąd trudnych zagadnień. Kształtuje u uczniów pozytywne nastawienie do matematyki, które to nastawienie jest nieodzownym elementem osiągnięcia sukcesu w każdej dziedzinie, nie tylko w szkole.

Innowacją pedagogiczną, którą opracowaliśmy i wdrażamy są „Teleturnieje matematyczne” realizowane podczas lekcji powtórzeniowych. Regularne zasady gry sprzyjają dynamicznemu prowadzeniu zajęć. Taka forma nauki aktywizuje wszystkich uczestników do podjęcia wysiłku i pracy. Uczy zdrowej rywalizacji i konkurencji ze sobą. Uczestnicy zabawy wzajemnie oddziałują na siebie w trakcie pracy, natychmiast korygując błędy swoich rówieśników. Zaproponowana gra dydaktyczna służy również do

rozwijania u uczniów pewnych cech charakteru bardzo przydatnych w dalszych etapach nauki: wytrwałości, cierpliwości, dociekliwości. Pobudza do szukania strategii wygrywającej, a w przypadku matematyki poszukiwanie, zadawanie pytań i odkrywanie jest szczególnie ważne.

Przed rozpoczęciem „Teletur-nieju matematycznego” uczniowie zostają podzieleni na czteroosobowe drużyny i zostają zapoznani z regułami gry. Teleturniej składa się z kilku rund hasłowych, przebieg których jest róż-

noraki. Na zadawane pytania prowadzącego, którym jest nauczyciel, uczestnicy udzielają odpowiedzi pojedynczo lub grupowo. Uczniowie podczas gry wykorzystują wiedzę matematyczną poprzez interpretację danych przedstawionych w różnej formie. Ruch podczas wykonywanych zadań pobudza i sprzyja efektywnemu nauczaniu.

Działania nasze oparte są o nowoczesne i aktywizujące metody pracy. Odchodzimy od tradycyjnego przekazywania wiedzy matematycznej, stwa-

rzamy warunki do rozwijania kreatywności wśród uczniów. Wykorzystujemy szeroki zasób pomocy dydaktycznych wykorzystywanych na co dzień. Finalne osiągnięcie satysfakcji z lekcji przez ucznia jest dla nas najważniejszym aspektem w osiągnięciu sukcesu.

Autorzy i realizatorzy innowacji:

**Monika Witkowska,
Jolanta Małkowska
nauczycielki matematyki
Szkoły Podstawowej
w Miastkowie**

Innowacja pedagogiczna pt. Tablice interaktywne

Główną ideą innowacji pt. „Tablice interaktywne. Wykorzystanie programu Boardmaker & Speaking Dynamically Pro” jest podnoszenie kompetencji komunikacyjnych i językowych dzieci niepełnosprawnych z Przedszkola nr 9 przy SOSW nr 1 w Suwałkach poprzez wprowadzenie pomocy komunikacyjnych wyższej technologii, jaką jest tablica interaktywna na bazie programu Boardmaker & Speaking Dynamically Pro na zajęciach edukacyjnych.

Jedną z podstawowych funkcji programu Boardmaker & Speaking Dynamically Pro, który wspiera komunikację alternatywną to możliwość tworzenia interaktywnych plansz komunikacyjnych. Aplikacja Boardmaker & Speaking Dynamically Pro współ-

pracuje z syntezatorem mowy, dzięki czemu komunikaty mogą być odczytane głosowo.

Dzieci uczęszczające do Przedszkola nr 9 oprócz zaburzeń w rozwoju intelektualnym, motorycznym i społeczno-emocjonalnym mają olbrzymie problemy z porozumiewaniem się. Specjalne oprogramowanie zainstalowane na komputerze z możliwością przeprowadzenia zajęć na tablicy interaktywnej gwarantuje osobie niemówiącej zastępcze narzędzie porozumiewania się. Tworzy ponadto możliwość lepszego rozumienia mowy i jej nadania.

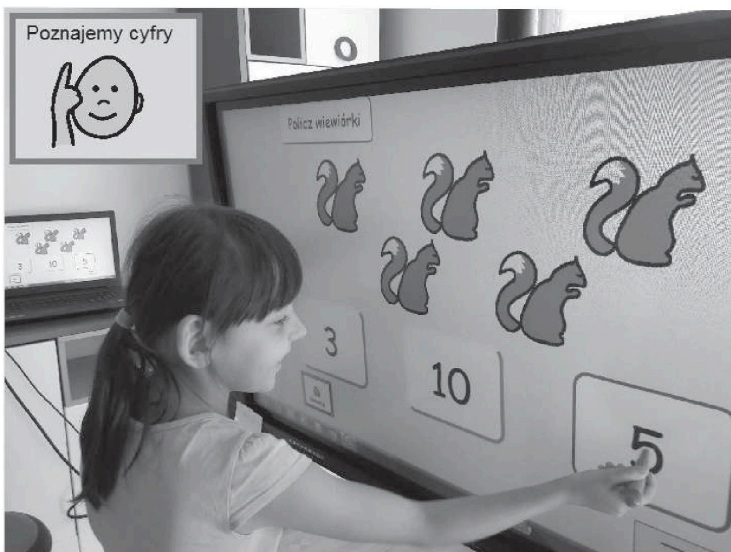
Innowacyjność pozwala dzieciom niepełnosprawnym na głośne wyrażenie swoich emocji, potrzeb, opinii, poglądów oraz dyskusje na

dowolne tematy. Nauczyciel ma możliwość tworzenia sytuacji edukacyjnych, zadaniowych wspomagających naukę rozróżniania i nazywania przedmiotów, kształtów, kolorów, odgłosów itp. Przewidywane efekty to rozwijanie umiejętności porozumiewania się z otoczeniem w najpełniejszy sposób – werbalnie i pozawerbalnie w zależności od indywidualnych możliwości dzieci, budzenie ciekawości poznawczej, rozwijanie słownictwa o nowe kategorie tematyczne, rozwijanie zainteresowań, możliwość wypowiadania się na forum grupy poprzez komunikację wspomagającą, rozwijanie umiejętności udzielania odpowiedzi na pytania różnego typu.

Wdrożenie innowacji nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych oraz żadnych zmian strukturalno-organizacyjnych. Polega jedynie na użytkowaniu w trakcie zajęć sali, w której znajduje się tablica interaktywna, laptop i specjalny program.

Stosowanie metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej AAC- pomocy wyższej technologii- tablic dynamicznych w pracy dydaktyczno-wychowawczej u dzieci w Przedszkolu nr 9 w Suwałkach daje olbrzymie rezultaty widoczne w postępach wychowanków. Dzieci z zaburzeniami mowy, mające problemy w porozumiewaniu się osiągają kompetencje komunikacyjne i językowe w różny indywidualny sposób, dlatego realizowana innowacja pedagogiczna daje możliwość dostosowania treści do potrzeb rozwojowych wychowanków.

Joanna Pachutko

fot. Maritta Kossakowska

